

Omslag: Digital Vision

384
&
398

Een nieuwe gedragsregel voor **confraternele correspondentie** wordt binnenkort in de Orde besproken. Blijft het 'nee,

tenzij' (in beginsel geen beroep erop doen voor de rechter) of wordt het 'ja, tenzij'? Op 23 juni praat het College van Afgevaardigden over het voorstel. Wij vroegen alvast enkele deken om hun mening, en Herbert Cotterell dook kort de geschiedenis in.

392

De Hoge Raad bepaalde onlangs in de Landis-uitspraak dat kapitaalverschaffers van de moeder ook een **enquête kunnen verzoeken** bij een 100% dochtermaatschappij. De economische werkelijkheid vraagt volgens Mark Ziekman om de mogelijkheid dat de Ondernemingskamer concerns in volle omvang en ook op het niveau van dochters onderzoekt.

387

Duizenden Franse advocaten zijn in verzet gekomen tegen maatregelen waarmee hun regering de strijd aanbindt tegen de georganiseerde misdaad. Volgens de actievoerders worden zij teveel in hun functioneren belemmerd, en dreigen **fundamentele rechten van de verdediging** in gevaar te komen.

In de volgende nummers:

- ▶ Amsterdamse advocaat in Moskou
- ▶ Geen onmiddellijke invrijheidsstelling
- ▶ De Orde als toezichthouder
- ▶ Willekeur bij toevoegingsvergoedingen
- ▶ Het Straatsburgse Rijnvaarthof
- ▶ Wet op de jeugdzorg
- ▶ Arbitrage in conflicten over domeinnamen

ARTIKELN

- 392** Landis-arrest gaat uit van economische werkelijkheid
Mark Ziekman
- 398** Confraternele correspondentie: 'de essentie van ons beroep'
H. Cotterell
- 400** 'De kleine dingen'
35 tips voor de praktijk
Gijs Scholtens
- 404** Zwart als de toga én wit als de bef
Installatiereede Commissie Advocatuur
Piet Hein Donner

VASTE RUBRIEKEN

- 384 ACTUALITEITEN**
- ▶ Confraternele correspondentie: Vers of over de houdbaarheidsdatum?
  - ▶ Faillissementscurator wordt actieve bewindvoerder
  - ▶ Franse advocatuur te hoop tegen verscherpte controle
  - ▶ Chaotische taferelen in Tunis
  - ▶ Promovendus: 'Stichting derdengelden vervangen door nieuwe variant van kwaliteitsrekening'
  - ▶ Afschaffing procureaat een jaar uitgesteld
- 406 DE CULTUUR VAN**
Hugo van Heemstra
Jan Pieter Nepveu
- 410 REACTIES & BRIEVEN**
Over het onderzoek door de Commissie Advocatuur
- 411 RECHTER SCHRIJFT TERUG**
Jan van der Does
- 414 DISCIPLINAIRE BESLISSINGEN**
- VAN DE ORDE**
- 383** ▶ Van de deken: Gated community
- 412** ▶ Voortgezette Stagiaire Opleiding en Permanente Opleiding
- 412** ▶ Personalía

ONAFHANKELIJKE GESPECIALISEERDE BOARDROOM CONSULTANCY EN ONDERSTEUNING ADVOCATUUR

Ondersteuning advocatuur bij geschillen ter zake van:
fusies en overnames; jaarrekeningen, accountantscontrole en
accountantsverklaringen; belangenverstrengelingen;
waarderingsvraagstukken en schadebepaling

Optreden als deskundige in procedures

Second opinions, arbitrage en bijzondere onderzoeken

Advisering beheersingsvraagstukken en administratieve
automatisering,
bedrijfseconomische en accountancy vraagstukken

“De accountant beoordeeld -
De onmisbare schakel voor herstel van vertrouwen”

Drs. Ruud H. Veenstra RA, Kluwer 2005

ISBN: 90 13 02540 4

VEENSTRA
ACCOUNTANCY-CONSULTANTS

Galerij 3, 1411 LH NAARDEN
tel.: 035-6943060 fax: 035-6951632

www.veenstraaccountancy.nl

Jeroen Brouwer

Gated community

George was voor de oorlog rechtenstudent in Leiden. Zestig jaar geleden, kort voor het einde van de Tweede Wereldoorlog, overleed hij als krijgsgevangene in Dachau. Zijn ouders, de heer en mevrouw Maduro uit Willemstad, Curaçao, zochten een manier om met een monument hun zoon te gedenken. Hun Madurodam, overigens net zo oud als de Orde, is misschien wel de meest letterlijke verbeelding van een *gated community*. Niet minder dan een heel land, vertederend klein, omgeven door een hek. Pas na betaling mag het hek worden gepasseerd.

Veranderingen in de curricula van het wetenschappelijk onderwijs rechten als gevolg van de bachelor-masterstructuur, de ontwikkeling van de studies HBO-rechten, internationale uitspraken over de spelregels bij toetreding tot de advocatuur (Morgenbesser), brachten de Algemene Raad ertoe weer eens na te denken over de toegang tot de Beroepsopleiding. De Raad heeft zich daarbij laten adviseren door een Projectgroep Balie Examen. Een examen voor de beëdiging van de stagiair(e) is voorlopig niet aan de orde. Daarvoor zou de Advocatenwet moeten worden gewijzigd.

Wel zijn veranderingen voorgesteld. Niet alleen in de stage, maar ook in het curriculum en de examens van de beroepsopleiding. Met als vanzelfsprekend doel om de kwaliteit van de advocatuur te waarborgen. Besluitvorming over alle maatregelen en regelgeving bevindt zich in een afrondende fase. Het College van Afgevaardigden zal in de junivergadering opnieuw en nader worden geïnformeerd. Wat staat aanstaande stagiair(e)s, die zich bij de *gate* melden, te wachten? Zij zullen bijvoorbeeld verplicht gaan worden een examen te maken, direct volgend op het genoten onderwijs. Het aantal mogelijkheden tot herkansen zal worden beperkt. Examens worden meer normatief en zullen minder welwillend worden nagekeken. Niet om te pesten, maar om te beoordelen volgens een striktere objectieve norm. Het curriculum voor wat betreft de cognitieve vakken zal worden beperkt tot de procesrechtvakken en gedragsrecht, om meer ruimte te creëren voor het bijbrengen van vaardigheden. Daarbij wordt geprobeerd recht te doen aan het *just-in-time* principe. Geef onderwijs op het moment dat de stof wordt toegepast. Vaardigheden worden uitgebreid met het onderdeel basiscommunicatie en gedragsrecht. Bij het laatste onderdeel wordt ook aandacht besteed aan de WID/MOT en aan het toepassen van interview of intercollegiale consultatie. Jaarrekening lezen

wordt ingedikt met het streven het niveau niet verloren te laten gaan. Voor het toetsen van vaardigheden kan de stagiair(e) tijdens de stage ook nog een map vullen met bewijzen van groeiende competentie. Pas na al deze toetsen mag het hek worden gepasseerd.

Een *gated community* is een vorm van collectiviteit waarin insluiting én uitsluiting samengaan. Opnieuw niet om te pesten, maar omdat daarmee een publiek belang wordt gediend. Het publiek moet kunnen vertrouwen op kwaliteit.

Vorige week overleed de Franse filosoof Paul Ricoeur. 'Zichzelf als een ander' is van zijn hand. Ricoeur isoleert de handelende persoon (bijvoorbeeld een advocaat) niet; wie handelt, 'handelt-in-de-wereld', schrijft De Visscher over Ricoeur, met als oriëntatie het verlangen om met anderen in rechtvaardige instituties goed te leven. De advocaat (en de balie) leert zichzelf kennen via een omweg, via een ander. 'De wereld impliceert de aanwezigheid van de ander, niet alleen de ander die ons concreet aankijkt en aanspreekt, maar ook via deze ander, elk ander, de derde die in alles wat we zeggen present is, omdat ons spreken altijd de taal van de gemeenschap is.' De buitenwereld van de balie plaatst met enige regelmaat een vraagteken bij dit laatste. Ze percipieert de advocatuur immers geregeld als een bastion.

Van den Boomen schreef onlangs in de *NRC Handelsblad* dat een ommuurde wijk die een relatie met de buitenwereld legt minder autistisch is dan een wijk die officieel toegankelijk is, maar waar het ontbreken van openbare ruimte elke ontmoeting bij voorbaat onmogelijk maakt. De balie is natuurlijk niet autistisch, maar communicatie met de ander, de samenleving, kan mogelijk worden versterkt. De Algemene Raad zal daar binnenkort gericht over nadenken. Net als in Duitsland. Tijdens de jaarvergadering van de Deutscher Anwaltverein is gepleit voor een grote publiekscampagne met de boodschap 'Vertrauen ist gut. Ein Rechtsanwalt ist besser'. De Law Society in Engeland heeft een campagne afgerond met de slogan 'My lawyer. My hero'. Wat mij betreft heeft dat een wat te hoog 'Zorrogehalte'. In Frankrijk is geposterd met foto's van een advocaat met een 'gewone' cliënt.

Behoud van onafhankelijkheid, exclusiviteit, integriteit en kwaliteit rechtvaardigt een *gated community*. Dat sluit toegankelijk communiceren helemaal niet uit.

85e jaargang - 3 juni 2005 - nr. 8
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business Information bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. drs. G.C. van Daal
mr. Y. van Gemerden
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. P.T.C. van Kampen
mr. P.F.P. Nabben
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
mr. E. Unger
dr. mr. L.W.M. Wopereis

Uitgever

drs. J.W. van der Weele

Eindredactie
Linus Hesselink

Bureau redactie
Charlotte Helmer

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Reed Business Information bv
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
e-mail: linus.hesselink@reedbusiness.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Juridische Vacaturebank
www.jbb.nl

Vormgeving

VILLA Y, Andre Klijns
Unit-1, Dmitry de Bruin

Correctie
Sandra Braakmann

Druk
Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460, fax 0172-233017
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: € 2,05 per mm bij een kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 9: 10 juni 2005
afl. 10: 1 juli 2005

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. Niet-leden betalen € 150 per jaarabonnement (incl. BTW en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Reed Business Information Klantenservice verzorgt de abonnementsadministratie voor niet-leden: Reed Business Information bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl
Losse nummers: € 8,50

Reed Business Information bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business Information bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business Information bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business Information bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Nederlands **uitgeversverbond**

Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Confraternele correspondentie

Vers of over de houdbaarheidsdatum?

Vera de Leeuw,

freelance communicatieadviseur

Een beoogde aanpassing van Gedragsregels 12 en 13 houdt de gemoederen van de balie momenteel bezig. Op 23 juni aanstaande buigt het College van Afgevaardigden zich over de voorgestelde wijzigingen¹ waarover de Adviescommissie Regelgeving van de Algemene Raad eerder advies gaf.

Bij het ter perse gaan van dit nummer ging het bij de nieuw voorgestelde Gedragsregel 12 om de volgende formulering:

- ‘1. Op brieven en andere mededelingen van de ene advocaat aan de andere advocaat mag in rechte geen beroep worden gedaan, indien de advocaat, die de mededeling doet, uitdrukkelijk en gelijktijdig te kennen heeft gegeven dat de betreffende mededeling als vertrouwelijk dient te worden beschouwd; in dat geval dienen ook de daarop voortbouwende mededelingen over en weer tussen de betrokken advocaten als vertrouwelijk te worden beschouwd en is ook daarop het verbod genoemd in de eerste zin van toepassing.
2. Indien het belang van de cliënt met zich brengt dat naleving van het verbod als bedoeld in lid 1 niet kan worden gevegd, vindt overleg tussen de betrokken advocaten plaats; indien dat overleg niet tot een oplossing leidt, dient het advies van de deken te worden ingewonnen, voordat in rechte een beroep wordt gedaan als bedoeld in lid 1.’

Kort gezegd stelt de huidige regelgeving: ‘het voor de rechter beroepen op confraternele correspondentie mag niet, tenzij...’, en de nieuwe regelgeving zegt: ‘het erop beroepen mag wel, tenzij...’.

Bij Gedragsregel 13 gaat het om schikkingsonderhandelingen. De Algemene Raad trekt hierbij in zijn formulering klaarblijkelijk een parallel met de nieuwe regel 12, en stelt een gelijksoortige verruiming van mogelijkheden voor. Gedragsregel 13 zou gaan luiden:

‘Omtrent de inhoud van tussen advocaten

gevoerde schikkingsonderhandelingen mag aan de rechter aan wiens oordeel of instantie aan wier oordeel de zaak is onderworpen niets worden medegedeeld zonder toestemming van de advocaat van de wederpartij, tenzij de advocaat bij het doen van een bepaald voorstel zich uitdrukkelijk het recht heeft voorbehouden daarvan mededeling te doen aan de rechter of instantie dan wel zich heeft voorbehouden de betreffende brief aan die rechter of instantie over te leggen.’

‘Rechters zijn helemaal niet geïnteresseerd in advocatenbrieven die het dossier maar onnodig dik maken’

WAAROM WIJZIGING?

De beweegredenen van de Algemene Raad achter het wijzigingsvoorstel zijn niet voor iedereen even duidelijk. Het is een gegeven dat er in de balie over Gedragsregels 12 en 13 al vaker kritisch werd gesproken. En mogelijk speelt de recent ingevoerde substantiëringsplicht, zoals die inmiddels in de artikelen 21 en 111 van het Wetboek van Rechtsvordering is opgenomen, een rol. Ook wordt als reden de veranderde manier van corresponderen genoemd. Vroeger was het immers veelal niet gebruikelijk dat cliënten een kopie ontvingen van de tussen advocaten onderling gevoerde correspondentie. Er is echter meer openheid dan voorheen, toen dergelijke correspondentie eigenlijk altijd als vertrouwelijk werd behandeld. De invoering en het tegenwoordige gebruik van e-mail, heeft hier onmiskenbaar een belangrijke invloed op gehad. Een andere reden om de Gedragsregels aan te willen passen, zou de roep om een grotere klantgerichtheid kunnen zijn. Voorheen speelde vooral de eer van de beroepsgroep een pregnante rol; tegenwoordig krijgt het belang van de cliënt meer nadruk.

MENINGEN VERDEELD

Tussen voor- en tegenstanders van de voorgestelde wijzigingen zijn duidelijke verschillen van inzicht. Ook tussen de leden van beide

groeperingen onderling is veel nuanceverschil waar te nemen bij hun formuleringen. Een rondje langs enkele dekens levert een kleurrijk beeld op van de heersende meningen over de discussie rond Gedragsregels 12 en 13.

De Groningse deken Johan van Stempvoort is geen voorstander van het omkeren van de regels, laat staan van het afschaffen ervan. Hij vindt dat de huidige regels weliswaar op het eerste gezicht iets betuttelends hebben, maar meent dat het dekenadvies als nuttige rem kan fungeren. Als de voorgestelde wijzigingen worden ingevoerd, voorziet Van Stempvoort grote problemen achteraf: dan volgt er volgens hem én ruzie over de schending der vertrouwelijkheid én alsnog een debat, namelijk over de vermeende noodzaak om te putten uit collegiale correspondentie. Dat debat kan beter vooraf worden gevoerd, tuchtklachten kunnen beter voorkomen dan opgelost worden, aldus de deken.

Hij wijst ook op het gevaar van papieren ballast: rechters zijn helemaal niet geïnteresseerd in advocatenbrieven die het dossier maar onnodig dik maken. Het motto van Van Stempvoort is: zorg dat je processtukken in orde zijn, dan hoeft daar maar zelden een collegiale brief aan toegevoegd te worden. *Last but not least* stelt hij dat het het belangrijkste is dat de collegialiteit tussen advocaten bewaard wordt. Die collegialiteit is in het belang van de cliënten. In de nieuwe opzet komt die volgens de deken op de tocht te staan.

VERTROUWELIJKHEID NOODZAAK

Anita Vegter, de deken van Arnhem, kan zich vinden in de voorgestelde wijzigingen met betrekking tot regel 12. Zij is van mening dat handhaving van de Gedragsregel in de huidige vorm ongewenst is. Van echte confraternele correspondentie, in de zin van correspondentie die niet aan cliënten wordt doorgestuurd, is volgens de deken niet of nauwelijks meer sprake. Bovendien valt nu al hetgeen tussen advocaten wordt geschreven en gezegd onder het verbod van Gedragsregel 12 en dat gaat soms te ver, met name als het doel van de gedragsregel, het onderling overleg tussen advocaten vergemakkelijken, niet in het geding is.

Met betrekking tot het wijzigen van Gedragsre-

gel 13 heeft Vegter grote aarzelingen in verband met het doel van die regel: het vrijelijk kunnen voeren van schikkingsonderhandelingen, en de mogelijkheid om het zoeken naar oplossingen buiten de procedure te vergemakkelijken. Deken Vegter stelt dat het wijzigen van Gedragsregel 13 een belemmering kan vormen voor het onbevangen aftasten van de mogelijkheden om te komen tot een minnelijke regeling. Dat is niet in het belang van de cliënt.

De deken van Haarlem, Jos Smeets, is tegen de voorgestelde wijzigingen. Hij ziet de noodzaak van wijziging niet en wil de jurisprudentie met betrekking tot de eerder genoemde substantiëringsplicht afwachten. Zijn voornaamste argument is dat openbaarheid de kans van slagen om een geschil buiten rechte te beslechten, eerder verkleint dan vergroot. De correspondentie en overleg met de wederpartij zijn volgens Smeets dus juist gebaat bij vertrouwelijkheid. Deze vertrouwelijkheid kenschetst hij als een aan de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht gerelateerd *asset* van de advocatuur.

ALTERNATIEF

Deken Taekema van de Haagse balie had aanvankelijk bezwaren tegen een eerder voorstel voor Gedragsregel 13, maar zag zijn suggesties overgenomen door de Algemene Raad. Hij kan zich nu vinden in de formuleringen met betrekking tot beide Gedragsregels. Taekema stelt dat

column

MATTHIJS KAAKS

Mr. Pepper

Vorige week heb ik mij aangemeld bij het nieuw te formeren advocatenkantoor NewCo N.V. dat met geheimzinnige bombarie was aangekondigd in een advertentie in *NRC Handelsblad*. Uit nieuwsgierigheid. Ik was naar de website www.succesvolmaarnietgelukkig.nl gelokt die als een kermisattractie in lentekleuren oplichtte op mijn beeldscherm.

Ik bekijk geregeld de vacatures van werving- en selectiebureaus. Ik ben vooral een liefhebber van de stemmige paginagrote advertenties van Legal People. Advertenties die ogen als zerken met een ronkend grafisch.

Neem de necrologie van de bedrijfsjurist van Pepsi-Cola enkele zaterdagen geleden. Hij mocht zich Legal Counsel noemen, in een afdeling vol counsels, met een passie voor Fast Moving Consumer Goods (voor een jurist een zeldzame en ongezonde aberratie). Hij was een *high performer* die het beste uit zich zelf had gehaald (en daar kennelijk aan was overleden). Arme ziel, zucht ik dan. En wat mag ik mezelf gelukkig prijzen. Dat is dan ook het prettige van deze advertenties. Je wordt er tevreden van. Het gras aan de overkant is bruin, verschroeid en afgetrapt.

Maar de website van het mysterieuze Newco sloeg werkelijk alles. Ik zag dat de site werd beheerd door een marketingcommunicatie bureau dat aan werving en selectie doet en zich bovendien heeft toegelegd op *employability* (geen flauw idee wat dat betekent, maar het klinkt niet best). Het leek een slinkse poging om de databank van de headhunter te vullen en ik twijfel of de oprichters wel bestaan. Toen ik las dat NewCo zich ging vestigen aan de Zuidas van Amsterdam werd mijn vermoeden versterkt. Als je al ongelukkig bent, dan ga je zeker niet naar de Zuidas. Tenzij je een liefhebber bent van oude wijn in nieuwe zakken, wat in de balie op zich niet ongebruikelijk is, integendeel, wat zelfs een groeiende tendens is, hoe treurig ook voor de oude zakken die voor de nieuwe zakken worden ingeruild.

Hoe dit verder zij, ik meldde me aan onder een pseudoniem. Even overwoog ik de naam van een confrère te gebruiken die zeer succesvol maar evident ongelukkig was, maar ik besloot dat toch maar niet te doen. Ik ondertekende met mr. Pepper en gaf een 06-nummer van een prepaid toestelletje dat ik speciaal voor de gelegenheid had aangeschaft.

Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn, zo luidt de boodschap van de anonieme initiatiefnemers. Het is niet de bedoeling dat iedereen weet dat je succesvol bent. Laat staan ongelukkig. Enkele dagen later werd ik al gebeld door een vrouw die haar naam niet wilde zeggen.

‘De advocatuur is maar een klein wereldje meneer Pepper.’

Dat kon ik alleen maar beamen. Ze had een paar aanvullende vraagjes.

‘Bent u een *high performer*?’

‘Ach,’ zei ik ‘het is maar hoe hoog je de lat legt.’

‘Kunt u in drie woorden uw *drive* omschrijven?’

‘Goed, graag en gemakkelijk,’ zei ik zonder aarzeling.

‘Hm,’ zei de vrouw. En na enkele ogenblikken stilte: ‘We hebben misschien wel een baantje in portefeuille dat voor u.... heeft u enige affiniteit met *Fast Moving Consumer Goods*? We hebben namelijk nog... Meneer Pepper? Hallo?’

Ik legde de telefoon neer en voelde me volmaakt gelukkig.

>

iedere advocaat zelf moet bepalen of een door hem geschreven brief al dan niet confraterneel is bedoeld. Hij zou dat zelf moeten aangeven in de brief. Voor de geadresseerde advocaat geldt dan hetzelfde ten aanzien van zijn antwoord.

Overigens heeft de Haagse Raad van Toezicht nog geen definitief standpunt bepaald, maar lijkt ze vooralsnog niet unaniem te zijn. Enige leden zijn het met Wybe Taekema eens, enkelen vinden dat de Gedragsregels ongewijzigd moeten blijven en één lid vindt dat Gedragsregels 12 en 13 vervangen kunnen worden door één regel:

‘Indien een advocaat aan de andere advocaat een mededeling doet onder het voorbehoud dat daaraan geen rechten kunnen worden ontleend, mag op deze mededelingen en/of daarop voortbouwende mededelingen in rechte geen beroep worden gedaan.’

‘Het wijzigen van Gedragsregel 13 kan een belemmering vormen voor het onbevangen aftasten van de mogelijkheden om te komen tot een minnelijke regeling’

TOEKOMST

Gezien de uiteenlopende meningen belooft de vergadering van het College van Afgevaardigden boeiende bijeenkomst te worden.

Het is overigens de vraag hoelang tegenstanders van een grotere openheid hun verzet nog kunnen volhouden. Als de veelgevreemde ‘veramerikanisering’ doorzet, zou ook in Nederland de zogeheten *discovery*, het verzamelen van (belastende) feiten, populair kunnen worden. In de Verenigde Staten ben je als wederpartij

verplicht volledige opening van zaken te geven aan je opponent; wie niet meewerkt, kan rekenen op ernstige repercussies. Na de komende Collegevergadering weten we meer, lezers van dit blad zullen de uitkomsten aantreffen in *Advocatenblad* nr. 10.

Zie voor een historisch getinte beschouwing over dit onderwerp het artikel van Herbert Cotterell verderop in dit nummer

¹ Op 24 mei jl. vond Dekenoverleg plaats over de voorgestelde wijzigingen. Uitkomsten daarvan waren bij het ter perse gaan van dit artikel niet bekend, evenmin als eventuele aanpassing(en) op de voorstellen naar aanleiding van dit overleg.

not

Faillissementscurator wordt actieve bewindvoerder

Lex van Almelo, journalist

De surseance van betaling en het faillissement worden, als het aan voorzitter Bas Kortmann van de Adviescommissie Insolventierecht ligt, omgevormd tot één uniforme procedure met een ‘bewindvoerder-nieuwe-stijl’. In die procedure moet de bewindvoerder het voortouw nemen.

De Adviescommissie Insolventierecht moet voor 1 januari 2006 met een voorstel komen voor de herziening van de faillissementswetgeving. De afgelopen jaren zijn enkele pogingen om de uit 1893 daterende Faillissementswet te moderniseren spaak gelopen. In verschillende West-Europese landen – zoals Frankrijk, Duitsland, België en Spanje – is de insolventiewetgeving wel ingrijpend gewijzigd. Daar hebben de aanpassingen allemaal als doel ‘het reorganiserend vermogen’ van insolventieprocedure te vergroten, ofwel: de bewindvoerder c.q. curator meer mogelijkheden te geven bedrijfsonderdelen te redden en zo de opbrengst voor de crediteuren te vergroten.

‘Zijn wij in Nederland niet achterop geraakt?’ zo vroeg Bas Kortmann zich 19 mei retorisch af bij de presentatie van het boek *Bredero’s Bouwbedrijf*.

In dat boek wordt de ontwikkeling van het familiebedrijf tot een mondiaal bouwconcern beschreven, terwijl de Utrechtse advocaat c.q. curator Willem Bekkers de opsplitsing en ‘uitvaart’ (twintig jaar geleden sprak men nog niet van doorstart en sterfhuiskonstructie) van het noodlijdende concern heeft geboekstaafd. Bekkers was met Allard Voûte (Loyens Loeff) en accountant Pim Küh (Ernst & Young) curator in het faillissement van de Verenigde Bedrijven Bredero NV. Daarbij splitsten de curatoren het concern op en werden gezonde bedrijfsonderdelen verkocht. Onder meer aan bouwbedrijf BAM, dat volgens bestuursvoorzitter Wim van Vonno mede dankzij de overname van enkele Bredero-bedrijven nu in de Europese top 10 staat. Bij de presentatie weersprak Bekkers de suggestie dat de curatoren die bedrijven te goedkoop aan BAM hebben verkocht.

Kortmann, die als adviseur optrad van de Bredero-curatoren, vindt het faillissement van Bredero een voorbeeld van een geslaagde doorstart, die duidelijk maakt dat de praktijk redelijk uit de voeten kan met de oude Faillissementswet. Toch moet die wet op enkele punten worden aangepast. Op persoonlijke titel gaf Kortmann een schot voor de boeg. Hij wil de op continuïteit gerichte surseance van betaling en het op

liquidatie gerichte faillissement omvormen tot één uniforme insolventieprocedure. In die procedure moet de bewindvoerder-nieuwe-stijl actief kunnen optreden in plaats van alleen de initiatieven van de betrokken partijen te bewaken. In de procedure staan de belangen van de gezamenlijke schuldeisers centraal en niet, zoals in Frankrijk, het behoud van werkgelegenheid. De regeling moet mogelijk maken dat de onderneming door blijft werken; daarvoor is een afkoelingsperiode niet genoeg maar moeten de crediteuren wettelijk worden gedwongen toe te staan dat de onderneming bepaalde activa verbruikt.

Kortmann zou ook graag willen dat de overheid de reorganisatiepogingen meer zou ondersteunen, want nu liggen de fiscus en de UWV vaak dwars. ‘Daar hoeft je de wet niet voor te veranderen,’ zegt Kortmann, die er overigens voor is de informele reorganisatie te versterken met de mogelijkheid een informeel akkoord via de rechter op te leggen aan dwarsliggende crediteuren. Want: ‘Juristen realiseren zich vaak niet dat heel veel reorganisaties buiten de insolventieprocedure omgaan.’

W.M.J. Bekkers e.a. (red.): Bredero’s bouwbedrijf. Dutch University Press, Amsterdam 2005. ISBN 90 3619 312 5. € 24,50.

Franse advocatuur te hoop tegen verscherpte controle

Foto: AFP/ANP/Philippe Huguen

Peter Vermij, journalist

Duizenden Franse advocaten zijn in verzet gekomen tegen maatregelen waarmee hun regering de strijd aanbindt tegen de georganiseerde misdaad. Volgens de actievoerders worden zij teveel in hun functioneren belemmerd, en dreigen fundamentele rechten van de verdediging in gevaar te komen.

In Marseille waren het er driehonderd, in Lille 250, en in Parijs stonden er volgens de lokale Orde wel duizend confrères op de trappen van het Paleis van Justitie. Op 19 mei, de naamdag van Saint Yves, Franse beschermheilige van het recht en de advocatuur, kwamen overal in Frankrijk advocaten in protest bijeen. Voor gewillige foto- en televisiecamera's, in toga en de mond symbolisch gesnoerd, vroegen zij aandacht voor wetten en rechtspraktijken die de rechten van verdachten en hun raadslieden zouden aantasten. De jongste opstand begon vorige maand in Toulouse, met de arrestatie van advocate France Moulin. Zij was de eerste advocaat die werd opgepakt op grond van een nieuwe wet genoemd Perben II, naar minister van Justitie Dominique Perben die hem door het parlement had gelooft. Moulin werd na 23 dagen weer vrijgelaten. Maar haar zaak was slechts de druppel die een reeds volle emmer deed overlopen, zei advocaat en actievoerder Françoise Cotta in *Le Figaro*. 'De malaise in de professie dateert niet van gisteren.'

ZWARTE SCHAPEN

Het verzet van de Franse advocatuur keert zich tegen een serie overheidsmaatregelen, alle bedoeld om het Franse rechtssysteem beter te wapenen tegen internationaal georganiseerde, in toenemende mate gewelddadige criminaliteit. Bovenaan staat de wet Perben II, vorig jaar door de centrumrechtse regering bedacht en in oktober jongsleden van kracht geworden. Het nieuwe artikel 434-7-2 van de *Code Pénal* maakt het voor dienaren van het recht strafbaar om, wanneer een verdachte in voorlopige hechtenis is, informatie naar buiten te brengen die het politieonderzoek zou kunnen bemoeilijken. Tot verontwaardiging van veel advocaten geldt dit artikel niet voor journalisten, maar wél voor de advocaten van opgepakte verdachten. Moulin, bijvoorbeeld, zou de

Advocaten protesteren op 19 mei 2005 in Lille, in toga en de mond symbolisch gesnoerd, tegen de nieuwe wet Perben II.

arrestatie van haar cliënt aan een relatie van hem hebben gemeld, met mogelijk als gevolg dat deze goederen kon verstoppert voor de politie. De Franse justitie geeft weinig commentaar over de zaak, maar op grond van het nieuwe wetsartikel zou Moulin maximaal vijf jaar gevangenisstraf kunnen krijgen.

Tijdens de voorbereiding van het nieuwe artikel, zo onthulde minister Perben vorige week in *Le Figaro*, was zelfs overwogen om raadslieden geheel buiten te sluiten gedurende de voorlopige hechtenis, om zo het gerechtelijk vooronderzoek te vergemakkelijken. Volgens de minister was daarover overlegd met de deken van de machtige Parijse Orde, die bezwaar maakte en uiteindelijk toestemde in een selectievere bepaling waardoor alleen 'zwarte schapen' binnen de advocatuur streng kunnen worden gestraft.

De Parijse Orde ontkent echter dit impliciete akkoord, en steunt de eis van diverse vakbonden van advocaten dat artikel 434-7-2 geheel moet worden geschrapt. Minister Perben heeft advocaten uitgenodigd in een werkgroep die de komende maanden zal studeren op mogelijke aanpassing van de wet.

AFLUISTEREN

De opwindings geldt ook het groeiende aantal huiszoekingen gericht tegen advocaten, zowel in hun eigen kantoren als die van hun orden. In de huidige procedure hoeft de rechter-commissaris aan de deken van de orde het doel van het onder-

zoek niet te onthullen, en kunnen rechercheurs tijdens de huiszoekingen allerlei ongerelateerde dossiers inzien. Advocatenorganisaties willen dat de R-C voortaan toestemming moet vragen van een andere rechter – de 'Juge des Libertés et de la Détention' – en dat alleen voor nauw gedefinieerde dossiers. Bovendien zou de R-C persoonlijk alle dossiers moeten selecteren, in plaats van de rechercheurs die hem vergezellen.

Boosheid is er ook over toenemende pogingen om advocaten af te luisteren. Indirect af luisteren, via taps op telefoons van de verdachte, zou helemaal moeten worden verboden, aldus de Nationale Raad van Orden tijdens een bijzondere algemene vergadering op 14 mei. Voor het rechtstreeks af luisteren van gesprekken van advocatenkantoren zou toestemming moeten komen van de onafhankelijke 'Juge des Libertés'; de deken van de orde zou bovendien aan deze rechter moeten kunnen adviseren afgeluisterde gesprekken buiten het onderzoeksdossier te houden.

Ongerustheid, ten slotte, is er ook over de invoering van nieuwe mogelijkheden voor verdachten van relatief lichte vergrijpen om in ruil voor een 'schuldverklaring' aanspraak te maken op lagere, tevoren vastgelegde straffen. Hoewel er strikt gesproken geen sprake is van onderhandeling, zien velen deze poging om overbelaste rechters lucht te geven toch als een sluipende invoering van een op Amerikaanse leest geschoeide vorm van *plea-bargaining*.

Promovendus Steneker in proefschrift:

‘Stichting derdengelden vervangen door nieuwe variant van kwaliteitsrekening’

De stichting derdengelden kan verdwijnen. Als het aan promovendus Sander Steneker ligt, wordt deze vervangen door een variant van de huidige kwaliteitsrekening. Die nieuwe constructie biedt advocaten en cliënten alleen maar voordelen.

Michel Knapen, journalist

Hoe kan de derdengeldenproblematiek het beste worden aangepakt? Niet door gebruik te maken van de stichting derdengelden, zoals in de advocatuur verplicht is. Niet met een kwaliteitsrekening, die notarissen en gerechtsdeurwaarders aanhouden. In zijn proefschrift *Kwaliteitsrekening en afgescheiden vermogen* stelt mr. Sander Steneker (1973) een derde variant voor: een kwaliteitsrekening, maar dan één met bijzondere kenmerken en rechtsgevolgen. Steneker, verbonden aan de sectie burgerlijk recht van de Radboud Universiteit Nijmegen, promoveerde op 31 mei aan diezelfde universiteit.

Met enige regelmaat laat de advocatuur enig gejammer horen over de stichting derdengelden. De stichting moet worden opgericht bij notariële akte en ingeschreven in het handelsregister, er moeten statuten worden opgesteld en jaarlijks moet een jaarrekening worden opgemaakt. Daarnaast wordt het tweehandtekeningenvereiste als een probleem ervaren, vooral door kleine kantoren en eenpitters. ‘Deze bezwaren vormen vooral een belemmering voor eenmalige transacties, kleine of kortdurende projecten en het beheer van kleine bedragen’, zegt Steneker. ‘Daarnaast zijn er veel kleine kantoren die nooit over derdengelden beschikken, maar wel verplicht een stichting moeten aanhouden. Het is allemaal een hoop gedoe. Daarmee is de stichting niet langer de geschikte oplossing voor het probleem van de derdengelden.’

Toch vindt Steneker de stichting derdengelden vermogensrechtelijk wel een goede oplossing. ‘Is de stichting er eenmaal, dan werkt die constructie in de praktijk goed. Het geld binnen de stichting is immers afgescheiden van het vermogen van de advocaat. De voordelen blijken

pas bij een faillissement van de advocaat of bij beslagleggingen op diens vermogen, maar ook bij verrekeningen. Nu komen dergelijke faillissementen en beslagleggingen niet vaak voor, maar als het gebeurt, leidt het tot grote maatschappelijke onrust. Kortom, de bescherming van derden werkt goed via de stichting.’

KWALITEITSREKENING

Nu er praktische bezwaren zijn die vooral een drempel opwerpen voor kleine kantoren, is het zinvol te kijken of een andere constructie denkbaar is. In zijn proefschrift analyseert Steneker of de kwaliteitsrekening, zoals die is voorgeschreven voor notarissen en gerechtsdeurwaarders, een alternatief kan zijn.

Een voordeel van een kwaliteitsrekening – een normale bankrekening, waarbij in de tenaamstelling wordt opgenomen dat deze is bedoeld voor derdengelden – is dat deze zonder rompslomp kan worden geopend. Pluspunt is ook dat het geld op die rekening niet tot het verhaalsvermogen behoort van de rekeninghouder, dus de notaris. Overigens zijn ook advocaten bevoegd dergelijke rekeningen te houden.

Toch zijn de bezwaren van de kwaliteitsrekening dermate groot, dat Steneker uiteindelijk ook deze constructie niet geschikt acht. De kwaliteitsrekening vormt op grond van de wet geen afgescheiden vermogen van de notaris, maar een gezamenlijk vermogen van de cliënten. De Hoge Raad heeft in het ProCall-arrest (13 juni 2003, NJ 2004, 196) geoordeeld dat die gedachte kan worden doorgetrokken naar de advocatuur. ‘Het geld op die rekening is dus juridisch van de cliënten, niet van de notaris. Maar dat is een gevolg dat beide partijen niet voor ogen hadden. De cliënt wilde juist dat het geld niet meer van hem was, en ook niet van de andere contractspartij, maar van de notaris.’

Dat onbedoelde rechtsgevolg heeft meerdere consequenties, stelt Steneker. ‘Nu het geld op de rekening van de cliënt is, heeft deze een vordering op de bank. De bank weet echter niet wie de cliënt is. De bank heeft immers een relatie met de notaris die de rekening heeft geopend. Er ontstaan dan problemen op het gebied van identificatie en geheimhoudings-

Proventus Sander Steneker bekeek of er een simpeler constructie mogelijk is dan de derdengeldenrekening

plicht. Maar aangezien banken nooit om een identificatie vragen, en zich dus niet houden aan hun wettelijke plicht, doet niemand moeilijk over deze constructie. Men zal het wellicht beschouwen als een probleem dat is verzonnen in de studeerkamers. In de praktijk werkt deze constructie wel, maar het gaat een keer mis en dan vragen we ons af waarom we het niet beter hebben geregeld.’

AFGESCEIDEN VERMOGEN

Om ook deze bezwaren te ondervangen, presenteert Steneker in zijn proefschrift een wetsvoorstel tot invoering van een algemene regeling van het afgescheiden vermogen, dat de bestaande regelingen overbodig maakt en dat volgens hem een plaats verdient in het Burgerlijk Wetboek. Met dit wetsvoorstel wordt een aantal bepalingen in het Burgerlijk Wetboek, de Wet op het notarisambt, de Gerechtsdeurwaarderswet, de Wet toezicht kredietwezen en de Wet toezicht beleggingsinstellingen gewijzigd. ‘Op de kwaliteitsrekening zoals ik die zie behoort het geld dat erop staat niet langer tot dat van de cliënt, maar tot het afgescheiden vermogen van de advocaat. Dat is niet alleen de bedoeling van de cliënt en de advocaat, maar biedt ook goede bescherming in geval van faillissement, beslaglegging en verrekening. En hij is af van de stichting derdengelden met alle nadelen die daaraan zijn verbonden.’

A. Steneker, *Kwaliteitsrekening en afgescheiden vermogen* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2004 (ISBN 90 130 2547 1, € 60)

Chaotische taferelen in Tunis

Jan Hofdijk, advocaat in Den Haag

De Haagse advocaat Jan Hofdijk bezocht van 27 tot en met 30 april het proces tegen de Tunesische advocaat Mohammed Abbou. Die werd veroordeeld tot 3,5 jaar cel wegens mishandeling van een collega – naar het zich laat aanzien een gefabriceerde aanklacht – en het schrijven van een internetartikel over de omstandigheden in Tunesische gevangenissen. Hierna enkele passages uit het verslag dat Hofdijk maakte van de expeditie.

‘Van 27 april tot en met 30 april 2005 was ik in Tunesië om een proces bij te wonen tegen de advocaat Mohammed Abbou. Het was op voorhand onduidelijk hoe lang dit proces zou duren. Wel was bekend dat zich liefst 900 advocaten hadden ingeschreven om hem als advocaat bij te staan.’

‘Ik spreek over een rechtszaal van 50 vierkante meter die gevuld was met, ik heb geprobeerd dat zo nauwkeurig mogelijk te tellen, 400 mensen, waarvan zeker 300 advocaten in toga. De rest van de zaal werd opgevuld met burgers, waarnemers, buitenlandse advocaten, maar ook vertegenwoordigers van ambassades. De advocaten stelden dat de zaal ook deels gevuld was met geheim agenten en zelfs familieleden van geheim agenten om de zaal maar zo vol mogelijk met mensen te krijgen. Dit ter voorkoming van het vollopen van de zaal met advocaten.’

‘De voorzitter begon onmiddellijk met het onderzoek ter terechtzitting in de eerste zaak: de vermeende mishandeling van een collega-advocate. Er ontstond onmiddellijk tumult omdat het opmerkelijk was dat deze zaak nu al ter terechtzitting werd behandeld. Abbou begreep niet dat deze zaak, waarvoor hij de donderdag ervoor (21 april) door de rechter van instructie was gehoord, nu al ter zitting kwam. Hem was duidelijk geen dagvaarding betekend.’

‘Het verzoek om de zaak aan te houden om advocaten te kunnen benoemen en om de gelegenheid te krijgen het dossier te bestuderen, werd opmerkelijk genoeg gesteund door de procureur. De rechter wilde echter deze beslissing kennelijk niet alleen nemen en ging met zijn bijzitters naar de raadkamer voor overleg. Deze gang van zaken wekte de algemene hoon op van de aanwezige advocaten. Terwijl dit in het Nederlands rechtssysteem niet echt een zeldzaam verschijnsel is; het is niet ongebruikelijk dat de rechters in raadkamer een incident bespreken. Er werd in het Arabisch luid geroepen: “Schande, schande, schande over het

Tunesische rechtssysteem”. De advocaten gingen ervan uit dat de rechter niet vrij was om zelf een beslissing te nemen en dat hij met een hooggeplaatste van het ministerie van Justitie of Binnenlandse Zaken zou gaan telefoneren. Het was ondertussen ongeveer halfeen in de middag. De tijd was mede verstreken vanwege de omstandigheid dat de rechter weliswaar veel werd aangevallen door de aanwezige advocaten, maar dat hij hen opmerkelijk genoeg wel redelijk lang liet uitspreken. Het viel ook op dat de advocaten elkaar nauwelijks in de rede vielen en op een bijna natuurlijke wijze het woord van elkaar overnamen.’

‘De rechter sprak een vrij kort *nee* uit, hetgeen zoveel betekende dat er geen uitstel zou worden verleend en dat de verzoeken van de verde-

diging waren afgewezen. Overigens was het niet helemaal duidelijk hoe dit formeel nu begrepen moest worden. Abbou vroeg inderdaad om uitstel om advocaten te benoemen, tegelijkertijd werd de zitting in de morgen opgeluisterd met opinies van diverse advocaten, die dus niet konden spreken als advocaat van Abbou omdat zij zich in deze zaak nog niet gesteld hadden. Formeel zouden zij dan ook helemaal niet hebben mogen spreken. Maar het merkwaardigst was toch het gevolg van het *nee* van de voorzitter van de rechtbank. Hij vervolgde namelijk onmiddellijk met de mededeling dat er uitspraak gedaan zou worden. Er was

geen onderzoek ter terechtzitting omtrent de geloofwaardigheid van het slachtoffer, het slachtoffer was zelfs niet gehoord, er werden geen verklaringen voorgelezen en er werd ook niet ingegaan op het merkwaardige, ongetekende doktersrapport uit het jaar 2005. Zeker nu het incident zou hebben plaatsgevonden op 20 juni 2002.’

‘De rechter ging in één moeite door met de behandeling van de tweede aanklacht tegen mr. Abbou, namelijk de klacht over de inhoud van een internetarti-

kel dat verscheen in september 2004. Dit artikel verscheen op de website van *Tunis News* (www.tunisnews.net), waarbij moet worden aangetekend dat deze website in heel Tunesië niet is te bezoeken. Ook buitenlandse vestigingen, zoals ambassades, zijn verstoken van deze website. De rechter vroeg of mr. Abbou dit artikel had ondertekend, waarmee hij blijk gaf niet echt heel erg thuis te zijn in de wonderen van de huidige techniek. In plaats van het gehele artikel te behandelen, vroeg de rechter slechts aan Abbou of hij inderdaad meende dat de rechtbank niet onbevooroordeeld was. Abbou bevestigde dat dat zijn mening was. Daarmee was het onderzoek ter terechtzitting afgelopen.’

‘De verdediging kreeg het woord. Er hadden

zich ongeveer negentig advocaten gemeld om te pleiten, het hadden er dus ook 900 kunnen zijn. De pleidooien waren levendig en vol ver-
wilt. De advocaten begonnen langzaam harder te praten en deinsden er niet voor terug om de rechtbank te beschuldigen van vooringenomenheid. De rechter werd een groot aantal keren erg boos en sloeg met hand of hamer op zijn tafel. Hij onderbrak advocaten en bedreigde hen met strafvervolgung vanwege belediging van de rechter en de rechtbank. Eigenlijk alle advocaten werden aan het eind van hun pleidooi ruw onderbroken door de rechter, waarna een andere advocaat als vanzelf het pleidooi overnam en ook nog de bedreiging aan het

adres van de vorige advocaat meenam in zijn pleidooi. Van de uiteindelijk negen pleitende advocaten zijn er vier bedreigd met strafvervolgung vanwege belediging van de rechtbank.'

'Terug in Den Haag hoorde ik dat een van de pleitende advocaten, Faouzi Ben Marad, is aangehouden, onmiddellijk voor de rechter is gebracht en daar tot vier maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf werd veroordeeld, waarbij een eventueel hoger beroep de executie niet in de weg zou staan. Het ziet er naar uit dat ook drie andere advocaten dit lot zullen ondergaan.'

'Met een aantal advocaten heb ik het erover gehad of het misschien niet een idee is om aan uitwisseling met advocaten uit Nederland te beginnen, niet alleen om de banden te verstevigen, maar misschien ook om de advocaten in Tunesië weer in contact te brengen met procedures. Ik heb de indruk dat de goedwillende advocaten in Tunesië door de chaotische rechtsgang in dat land eigenlijk niet meer weten hoe het hoort.'

Bent u geïnteresseerd in het volledige verslag, mail dan naar l.wopereis@advocatenorde.nl

Toetsen Beroepsopleiding

24 juni 2005: Voorjaarscyclus 2005 + inhalers

10.30 - 12.30 uur Burgerlijk Procesrecht

13.30 - 15.30 uur Strafprocesrecht

Alle toetsen worden afgenomen op basis van de meest recente wetteksten.

Inschrijving

Stagiaires die in maart 2005 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, hoeven zich *niet* op te geven. Inhalers/herkansers (stagiaires die vóór maart 2005 met de Beroepsopleiding zijn begonnen) dienen zich *zo spoedig mogelijk* schriftelijk (uiterlijk twee weken vóór de toetsdatum) aan te melden. U ontvangt een schriftelijke bevestiging van inschrijving.

Wilt u bij inschrijving vermelden naam, voorletter(s) en geslacht; het adres waar de bevestiging naar toegezonden moet worden en uw cursuscode.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkansen van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op € 65 per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

Toetslocatie

De toetsen worden afgenomen in de Heidehal, Blokhoeve 2 te Nieuwegein (tel. 030-605 90 59).

Informatie: afdeling Opleiding van de Orde, tel. 070-335 35 55, tussen 09.00-12.00 uur.

(Secretariaat Examencommissie)

Afschaffing procuraat een jaar uitgesteld

De afschaffing van het procuraat wordt met een jaar uitgesteld. Streefdatum van het project is niet langer 1 juli 2006, maar 1 juli 2007. Dat heeft minister Donner van Justitie woensdag per brief aan de Tweede Kamer laten weten. 'Twaalf van de in totaal twintig reacties

[rechtstreeks aan het ministerie als gevolg van de webpublicatie van het voorstel van de ambtelijke werkgroep Afschaffing procuraat, maar ook in de 'juridische media', red.] waren zonder meer positief over het voorstel tot afschaffing. In een aantal andere reacties werd

nadrukkelijk gewezen op een aantal probleempunten. Zo werden opmerkingen gemaakt over de griffierechtinning, het toezicht binnen de advocatuur en de werkprocessen bij de griffies. Ik onderken veel van de genoemde bezwaren en kom daarom tot het volgende. Allereerst

steun ik de totstandkoming van een landelijk advocatentableau. De relatie van het af te schaffen procuraat tot de invoering van het zogenoemde elektronisch berichtenverkeer en de griffierechtinning wordt nauwlettend in de gaten gehouden,' aldus de bewindsman.

AGENDA

Verkeerde vragen aan deskundigen

Op dinsdag 7 juni 2005 nodigt de Stichting Deskundigen en Rechtspleging (SDR) u uit voor het bijwonen van een studieavond. Tijdens de studieavond wordt ingegaan op de omgang van deskundigen met de vragen van de rechter, wanneer dit niet de juiste vragen (b)lijken te zijn. Ton Broeders belicht het onderwerp

vanuit de strafrechtelijke invalshoek en Ben Slijk het civielrechtelijk perspectief. De studieavond vindt plaats van 19:00 tot 21:00 in het Kamerlingh Onnes Gebouw (KOG) van de rechtenfaculteit Universiteit Leiden. Adres: Steenschuur 25, 2311 ES Leiden. Kosten zijn € 20, aanmelden kan per e-mail: info@sdrnet.nl

Arbeidsrecht Advocaten Nederland

Als koepel van de zeven regionale advocaten arbeidsrecht specialisatieverenigingen (Amsterdam, Arnhem, Breda en Den Bosch, Den Haag, Maastricht en Roermond, Rotterdam, Noord-Nederland) is op 12 mei jl. de Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Nederland opgericht. De VAAN behartigt de gezamenlijke belangen van de aangesloten verenigingen en hun circa 950 (aspirant-)leden. Het bestuur is als volgt samenge-

steld: mr. C.G. Scholtens (Rotterdam) voorzitter tot 1 juli 2005; mr. M.J.M.T. Keulaerds (Den Haag) voorzitter vanaf 1 juli 2005; mevr. mr. P.A. Charbon (Amsterdam), secretaris (postbus 75640, 1070 AP Amsterdam); mr. P.F. van den Brink (Dordrecht) penningmeester; mevr. mr. E. van Dijk (Groningen); mr. O.C.A. Millaard (Zwolle); mevr. mr. W.F.G. Nowak (Eindhoven); mevr. mr. M.A.F. Overdijk (Maastricht).

London of Edinburgh

De European Young Lawyers Scheme (EYLS) geeft jonge advocaten de kans om het recht van Engeland en Wales (in London) en Schotland (in Edinburgh) te bestuderen. Gedurende het zes maanden durende programma ligt de nadruk op de prakti-

sche en academische aspecten van het recht. U wordt uitgenodigd ervaringen op te doen en uit te wisselen over het recht en de praktijk van de overzeese collega's. Voor de voorwaarden van toelating tot het programma zie www.britishcouncil.org

Françoisprijs 2005

Ter aanmoediging van de studie in het volkenrecht en het internationaal privaatrecht heeft de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht de Françoisprijs ingesteld, groot 2.000 euro. Deze prijs wordt elke twee jaar uitgereikt voor een scriptie, tijd-

schriftartikel of ander soortgelijk geschrift (proefschriften komen niet in aanmerking). Zij die studeren aan een Nederlandse universiteit of daar het doctoraalexamen hebben afgelegd, kunnen mededingen naar deze prijs, mits zij op het moment van inzending niet

Externe veiligheid

Op woensdag 29 juni 2005 organiseert de Vereniging voor Milieurecht (VMR) een ledenvergadering over de externe veiligheid. Hoe kunnen risico's die voor de omgeving ontstaan bij het gebruik, de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen, alsook het gebruik van luchthavens worden beheerst? Er wordt een korte introductie gegeven van de belangrijkste wet- en regelgeving op het terrein van externe veiligheid. De wijze waarop in de besluitvorming met exter-

ne veiligheid moet worden omgegaan wordt besproken en er wordt ingegaan op externe veiligheid in de praktijk van lagere overheden. De ledenvergadering vindt plaats van 14:00-17:00 te Utrecht, na afloop is er een borrel. Aanmelding graag uiterlijk 13 juni 2005, per e-mail: lia@milieurecht.nl of via: www.milieurecht.nl. De vergadering is gratis voor leden/donateurs, niet-leden betalen 35 euro inschrijfkosten.

ouder zijn dan 30 jaar of minder dan 2 jaar geleden het doctoraal-examen hebben afgelegd. Inzendingen dienen vóór 15 juli 2005 in viervoud de secretaris van de Vereniging te bereiken. De prijs zal worden uitgereikt tijdens de Jaarvergadering van de Vereniging

in november 2005. Secretaris Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, dr. M.M.T.A. Brus, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Postbus 9520, 2300 RA Leiden.

Het hof aan de Amsterdamse Prinsengracht, waar de Ondernemingskamer gevestigd is

Concernenquête

Landis-uitspraak gaat uit van economische werkelijkheid

M. Ziekman
advocaat te Amsterdam

De Hoge Raad bepaalde onlangs in de Landis-uitspraak dat kapitaalverschaffers van de moeder ook een enquête kunnen verzoeken bij een 100% dochtermaatschappij.¹ De economische werkelijkheid vraagt volgens Mark Ziekman om de mogelijkheid dat de Ondernemingskamer (OK) van het Amsterdamse hof concerns in volle omvang en ook op het niveau van dochters onderzoekt. Ziekman bespreekt het arrest en enkele commentaren erop, en hij behandelt enkele nog resterende juridische en praktische vragen.

Uitgangspunt van de Hoge Raad is dat het bij de toepassing van het enquêterecht vooral aankomt op de economische werkelijkheid

LANDIS

De Vereniging van Effectenbezitters heeft met een aantal andere aandeelhouders (hierna gezamenlijk: 'VEB') bij verzoekschrift van 1 juli 2003 de OK verzocht een of meer deskundigen te benoemen tot het instellen van een onderzoek naar het beleid van en de gang van zaken bij Landis Group N.V. ('Landis') en drie 100% dochtermaatschappijen. Bij beschikking van 30 oktober 2003 heeft de OK het verzoek toegewezen, omdat er gegronde redenen waren om aan een juist beleid van Landis te twijfelen.² Voorts overwoog de OK dat het onderzoek zich mede mag uitstrekken tot de drie 100% (Nederlandse) dochtervennootschappen van Landis, omdat, naar de VEB onweersproken heeft aangevoerd, deze vennootschappen tezamen een economische en organisatorische eenheid onder gemeenschappelijke leiding vormden en dat er wat de samenstelling van de onderscheiden besturen sprake was van een vrijwel volledige personele unie.

Tegen het oordeel van de OK zijn vier (toenmalige) bestuurders en twee commissarissen van Landis in cassatie gegaan. Een aantal klachten richtte zich tegen de toegestane concernenquête. Gesteld werd dat (a) art. 2:346 BW een limitatieve opsomming geeft van degenen die bevoegd zijn tot het indienen van een verzoek tot het instellen van een enquête, en (b) voorzover de OK gekomen is tot haar oordeel met toepassing van het leerstuk van de vereenzelviging, zij

blijk heeft gegeven van een onjuiste opvatting omdat voor een vereenzelviging in het enquêterecht geen plaats is, behoudens zeer uitzonderlijke gevallen.

In navolging van de De Vries Robbé-uitspraak³ heeft de Hoge Raad eerst overwogen dat het verzoek tot het instellen van een enquête toekomt aan degenen die limitatief in art. 2:346 BW worden genoemd. De Hoge Raad heeft vervolgens een vergelijking tussen kapitaalverschaffers en werknemers gemaakt. De SER⁴ en de wetgever hebben eerder de positie van (leden van) een vakorganisatie onderzocht. Mede op basis van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel 'Wijziging en aanvulling van de regeling van het recht van enquête'⁵ werd geconcludeerd dat vakorganisaties bevoegd moeten zijn een enquête te verzoeken bij concerngenoten van de rechtspersoon in wiens onderneming personen werkzaam zijn die bij haar als lid zijn aangesloten.

De Hoge Raad vervolgde dat de wet ruimte biedt voor een bevoegdheidsdoorbraak, nu kapitaalverschaffers en werknemers wat hun toegang tot het middel enquête betreft zoveel mogelijk gelijk dienen te worden behandeld. Volgens de Hoge Raad heeft de OK met juistheid geoordeeld dat de betrokken aandeelhouders van Landis mede bevoegd waren tot het indienen van een verzoek tot onderzoek naar de drie dochtermaatschappijen van Landis. De Hoge Raad heeft derhalve de aandeelhouders (onder wie

mede certificaathouders worden begrepen) van de moedermaatschappij bevoegd geacht tot het doen van een verzoek tot het instellen van een onderzoek bij de 100% dochtermaatschappijen naar het beleid en de gang van zaken bij de dochters. De Hoge Raad heeft daarbij als uitgangspunt genomen dat de strekking van het enquêterecht meebrengt dat bij de toepassing daarvan het uiteindelijk vooral aankomt op de economische werkelijkheid.

Deze economische werkelijkheid hield in dat:

- er drie 100% dochtermaatschappijen van Landis waren;
- deze dochtermaatschappijen tezamen (met de moeder) een economische en organisatorische eenheid onder gemeenschappelijke leiding vormden; en
- wat betreft de samenstelling van de onderscheiden besturen sprake was van een vrijwel volledige personele unie.

Hierin ligt volgens de Hoge Raad besloten dat binnen de dochtermaatschappijen geen sprake is van enig ten opzichte van de moeder zelfstandig gevoerd bestuursbeleid en dat het beleid en de gang van zaken van die dochtermaatschappijen de belangen van de kapitaalverschaffers van de moeder evenzeer en op gelijke wijze raken als het beleid en de gang van zaken van de moeder zelf.

CRITERIA VOOR VERZOEK

Wat zijn de criteria voor een verzoek tot het instellen van een concernenquête? Het verzoek lijkt open te staan voor kapitaalverschaffers van de moeder. De Hoge Raad acht immers de aandeelhouders, onder wie mede certificaathouders worden begrepen, van de moedermaatschappij bevoegd. Er wordt aansluiting gezocht met de Scheipar-uitspraak.⁶ Onder kapitaalverschaffers versta ik: aandeelhouders, houders van certificaten van

1 HR 4 februari 2005, NJ 2005, 127 m.nt. NMa. De uitspraak werd eerder gepubliceerd in RvdW 2005, 25, alsmede JOR 2005, 58, m.nt. F.J.P. van den Ingh.
2 OK 30 oktober 2003, JOR 2003, 282.
3 HR 1 februari 2002, NJ 2002, 225.
4 'Aanvullend Advies wijziging enquêterecht' van 17 november 1989, SER Adviezen, nr. 1989/21.
5 Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel 'Wij-

ziging en aanvulling van de regeling van het recht van enquête', Kamerstukken II 1991/92, 22 400, nr. 3.
6 HR 6 juni 2003, JOR 2003, 161.
7 Maeijer wijst er in zijn noot in de NJ op dat dit criterium zich goed verdraagt met 'de uitspraak van OK juli 2002, JOR 2002, 192 (geen enquête bij een 60%-dochter)'.
8 A-G Timmerman, Conclusie onder 2.15.

9 OK 16 juli 2004, JOR 2004, 230.
10 P. van Schilfgaarde, *Van de BV en de NV*, dertiende druk, Kluwer, Deventer, 2003, p. 29.
11 H. Luijk, 'De voor- en nadelen van Personele Unies in het ondernemingsbestuur', TVVS 1986, 2, p. 40 e.v.
12 A-G Timmerman, Conclusie onder 2.15.
13 A-G Timmerman, Conclusie onder 2.15 t/m 2.18.

Het verzoek tot instellen van een concernenquête kan openstaan voor aandeelhouders van de moedermaatschappij

aandelen en degene die economisch gerechtigd is op een aandeel of certificaat.

Een 100% Nederlandse dochter

Het eerste criterium houdt in dat het een 100% dochtermaatschappij moet zijn van de vennootschap waarbij de kapitaalverschaffers bevoegdlijk een verzoek tot het houden van een enquête kunnen indienen.⁷ Met Timmerman meen ik dat uitsluitend Nederlandse dochtermaatschappijen voorwerp van een onderzoek kunnen zijn.⁸ Dit lijkt ook in de rechtspraak te worden bevestigd. Immers, in de Citadel-uitspraak bepaalde de OK dat de regeling van het enquête-recht niet van toepassing is op buitenlandse vennootschappen, ook al zouden deze buitenlandse vennootschappen hun werkzaamheden nagenoeg geheel in Nederland verrichten.⁹

Economische en organisatorische eenheid onder gemeenschappelijke leiding

Voorts moeten de dochtermaatschappijen tezamen met de moeder een economische en organisatorische eenheid onder gemeenschappelijke leiding vormen. Hier lijkt aansluiting te zijn gezocht bij het groepsbegrip ex art. 2:24b BW. Het begrip 'centrale leiding' is niet in art. 2:24b BW opgenomen. In de literatuur wordt 'centrale leiding' evenwel als belangrijkste element van het groepsbegrip genoemd. Opgemerkt wordt dat het bij het groepsbegrip gaat om het *daadwerkelijk* uitoefenen van zeggenschap. Dit in tegenstelling tot het begrip dochtermaatschappij waarbij het gaat om het *kunnen* uitoefenen van zeggenschap.¹⁰ Hoewel ik niet aan de hand van de Landis-uitspraak van de Hoge Raad en de beschikking van de OK duidelijk kon vaststellen of de gemeenschappelijke leiding daadwerkelijk de zeggenschap uitoefende, lijkt dat wel het geval.

Vrijwel volledige personele unie

Het derde vereiste betekent dat er wat betreft de samenstelling van de onderscheiden besturen sprake is van een vrijwel volledige personele unie. Er is sprake van een personele unie indien eenzelfde persoon of combinatie van personen gelijktijdig meerdere bestuursfuncties vervult. Bijvoorbeeld, het bestuur van de moeder fungeert tevens als bestuur van de dochtermaatschappijen. Bij een volledige personele unie vervult een bepaalde personencombinatie in zijn geheel meerdere functies; bij een partiële personele unie vervult een deel van een bepaalde personencombinatie een of meer andere functies.¹¹ Nu de Hoge Raad als criterium stelt een *vrijwel* volledige personele unie, is een concernenquête kennelijk ook mogelijk indien sprake is van een partiële personele unie. Hierbij kan worden gedacht aan een bestuur van een dochter dat bestaat uit een deel van de bestuurders van de moeder aangevuld met een enkele bestuurder die niet tevens bestuurder is bij de moeder en/of geen andere bestuursfuncties vervult binnen het concern.

BELANGHEBBENDE

De Hoge Raad overweegt in de Landis-zaak dat in de drie criteria besloten ligt dat binnen de dochtermaatschappijen geen sprake was van enig ten opzichte van de moedermaatschappij zelfstandig bepaald en gevoerd bestuursbeleid; daarom raken het beleid en de gang van zaken van die dochtermaatschappijen de belangen van aandeelhouders van de moeder evenzeer en op gelijke wijze als het beleid en de gang van zaken van de moeder zelf.

Timmerman overweegt in zijn conclusie bij de Landis-uitspraak dat 'aandeelhouders die in overeenstemming met art. 2:346

Als aanvullend criterium is van belang dat per dochter vastgesteld moet worden dat sprake is van gegronde redenen om te twijfelen aan een juist beleid

onder b BW 10% van het aandelenkapitaal of aandelen met een nominale waarde van ten minste € 225.000 in de moeder vennootschap houden in hun verzoek tot enquête bij een dochter of kleindochter ontvangen kunnen worden, als ze erin slagen aan te tonen dat het beleid en de gang van zaken bij de dochter hen in hun belangen als aandeelhouder van de moeder substantieel en daadwerkelijk raakt.¹² Maeijer constateert in zijn noot dat daarvan in het oordeel van de OK niet is gebleken.

Ik meen dat dit als een separaat criterium zou moeten gelden. Elk verzoek moet van geval tot geval worden beoordeeld. Voorts lijkt dit criterium recht te doen aan art. 3:303 BW op grond waarvan niemand een rechtsvordering toekomt zonder voldoende belang. Het verdient in elk geval aanbeveling in een verzoekschrift tot het houden van een concernenquête rekening te houden met dit punt en het te stellen en te bewijzen.

GEGRONDE REDENEN

Timmerman overweegt tevens dat 'voor toewijzing van het enquêteverzoek bij een dochter conform art. 2:350 BW steeds van gegronde redenen moet blijken om aan een juist beleid bij de desbetreffende dochter te twijfelen'. Tegen deze achtergrond overweegt hij dat het wellicht preciezer is om van

een concerngenotenenquête te spreken dan van een concernenquête. Het is goed denkbaar dat sprake is van economische verbondenheid en personele unie zonder dat bij alle vennootschappen waarvoor deze verbondenheid en personele unie gelden van gegronde redenen om aan juist beleid te twijfelen blijkt, aldus nog steeds Timmerman. Hij vervolgt dat in een geval waarin niet of nauwelijks is gesteld dat dergelijke gegronde redenen bestaan, de OK zal dienen te volstaan met het gelasten van een enquête bij de moeder, waarbij onder omstandigheden kan worden bepaald dat het onderzoek zich mede uitstrekt tot het ten aanzien van de dochters gevoerde beleid.¹³

De Hoge Raad overweegt – kort gezegd – dat in de eerste drie criteria besloten ligt dat er geen sprake is van enig ten opzichte van de moedermaatschappij zelfstandig bepaald en gevoerd bestuursbeleid. Dit lijkt niet noodzakelijkerwijs hetzelfde te omvatten als de vaststelling dat van onjuist beleid bij de dochter is gebleken. Kennelijk is volgens de Hoge Raad een randvoorwaarde voor een concernenquête dat bij de dochter geen sprake is van enig ten opzichte van de moedermaatschappij zelfstandig bepaald en gevoerd bestuursbeleid. Maeijer schrijft in zijn noot dat het er volgens hem om gaat 'of de moedermaatschappij aldus het beleid en de gang

van zaken in de 100%-dochtermaatschappij geheel of in belangrijke mate (cursivering MZ) bepaalt'.

Naar mijn mening zou als (aanvullend) criterium moeten gelden dat per dochter vastgesteld moet worden dat sprake is van gegronde redenen om te twijfelen aan een juist beleid en de gang van zaken bij de betrokken dochter.

IDENTITEIT

De Hoge Raad heeft het in de Landis-uitspraak niet over vereenzelviging zoals de eisers tot cassatie aanvoeren, maar spreekt over een 'bevoegdheidsdoorbraak'. Door deze bevoegdheidsdoorbraak lijkt een einde te komen aan een oude discussie over de omvang van het enquêterecht.¹⁴ Met Maeijer meen ik dat geen sprake is van vereenzelviging.¹⁵ De Hoge Raad gaat niet voorbij aan het identiteitsverschil van de verschillende rechtspersonen, maar acht een enquête naar het beleid en de gang van zaken bij zowel de moeder als de 100% dochtermaatschappij mogelijk.¹⁶

Geconstateerd kan worden dat tot aan de Landis-uitspraak dochtervennootschappen geen zelfstandig voorwerp van onderzoek konden zijn en, belangrijker nog, dat ten aanzien van deze dochters (en kleindochters) niet rechtstreeks (onmiddellijke) voorzieningen door de OK konden worden getroffen.

EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID

In zijn noot stelt Van den Ingh terecht de vraag of een personele unie ontheffing meebrengt van de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur van de dochter voor de rechtmatigheid van het beleid van de dochter. Binnen de grenzen van de door de wet en de

14 A.G. van Solinge en J.M.M. Maeijer gaven in 1992 in de NV naar aanleiding van het toenmalige wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de regeling van het recht van enquête (nr. 22 400) hun visie op de bevoegdheid van kapitaalverschaffers om ook het beleid van dochter- of groepsmaatschappijen in het enquêteonderzoek te betrekken. Zie A.G. van Solinge, *Uitbreiding van het enquêterecht*, NV 1992, 2, p. 26 en J.M.M. Maeijer, *Nogmaals: uitbreiding van het enquêterecht*, NV 1992, 5, p. 118. Zie ook Asser-Maeijer 2-III, *Vertegenwoordiging en Rechtspersoon*, tweede druk, W.E.J. Tjeenk Wilink, Deventer, 2000, nr. 522, p. 789. Ook F.J.P. van

den Ingh heeft zich in het verleden verzet tegen de mogelijkheid van een concernenquête, zie onder meer: *Enquête in concernverhoudingen*, JOR Plus 2002, p. 4 e.v., *Enquête in concernverhoudingen II*, JOR Plus 2003, p. 55 e.v. en zijn noten onder OK 27 april 2000, JOR 2000, 127 en deze Landis-uitspraak in JOR 2005, 58. M.W. Josephus Jitta meent dat een wetswijziging noodzakelijk is, zie zijn noten onder OK 30 juli 2002, JOR 2002, 192 en HR 6 juni 2003, JOR 2003, 161.

15 J.M.M. Maeijer in zijn noot (onder 4) in de NJ onder de de Landis-uitspraak.

16 Anders F.J.P. van den Ingh in zijn noot (onder 4) in

de JOR onder de Landis-uitspraak. Hij meent dat de deur naar vereenzelviging te wijd wordt opengezet.

17 P. van Schilfgaarde, *Van de BV en de NV*, dertiende druk, Kluwer, Deventer, 2003, p. 128 met betrekking tot onder meer HR 21 januari 1955, NJ 1959, 43 (Forumbank).

18 Zie ook mr. H.M. de Mol van Otterloo, *het Financieele Dagblad*, 21 april 2005, p. 10.

19 OK 1 oktober 2004, 119.

statuten aangegeven taak is het bestuur autonoom.¹⁷ Ik zou in de Landis-uitspraak geen verdere uitholling van de bestuursautonomie willen lezen. Naar mijn mening blijft het bestuur van een dochter, zelfs bij een (vrijwel) volledige personele unie, verantwoordelijk voor het eigen beleid.

Ik constateerde hiervoor al dat een concernenquête ook mogelijk lijkt bij een (zeer beperkte) partiële personele unie. Ik meen dat ook bij een (zeer beperkte) partiële personele unie de enkele bestuurder die niet tevens bestuurder is van de moeder en geen zelfstandig bestuursbeleid ten aanzien van de dochter voert, blootstaat aan (onmiddellijke) voorzieningen. Hij lijkt immers een slaafse navolger van het beleid zoals dat door de bestuurders van de moeder, die tevens bestuurders bij de dochter zijn, wordt gevoerd.

Een ander voorbeeld is het geval dat de enkele bestuurder de feitelijke leiding heeft bij de dochter en dat de moedermaatschappij mede bestuurder is bij de dochter en zich niet actief met het beleid bij de dochter bemoeit. Kan dan slechts deze enkele bestuurder van de dochter op verzoek van de kapitaalverschaffers van de moeder worden geschorst, omdat blijkt van gegronde redenen om aan juist beleid van deze feitelijk bestuurder te twijfelen? De moedervennootschap en haar bestuur kunnen wellicht verweten worden dat zij niet voldoende toezicht hebben gehouden.

Het is de vraag hoe de OK zal omgaan met een dergelijke taakverdeling tussen de relevante bestuurders. Kan de moedervennootschap (en haar bestuur) als bestuurder van de dochter zich onttrekken aan (onmiddellijke) voorzieningen met een beroep dat uitsluitend de enkele bestuurder formeel het beleid in de dochter bepaalde? Betoogd kan worden dat dan juist wel sprake is van zelfstandig bestuursbeleid van de enkele bestuurder van de dochter en dat bijgevolg een concernenquête en onmiddellijke voorzieningen ten aanzien van de dochter niet mogelijk zijn. Indien onder meer sprake moet zijn van (daadwerkelijke) gemeenschappelijke lei-

ding voor het succesvol instellen van een concernenquête, kan bovendien betoogd worden dat niet voldaan is aan deze voorwaarde. In dergelijke gevallen kan de kapitaalverschaffer geen verzoek ten aanzien van een dochter indienen, terwijl hij wel een belang kan hebben bij een onderzoek en onmiddellijke voorzieningen bij de dochter.

VIA DE MOEDER

De drie criteria van de Hoge Raad beperken kapitaalverschaffers bij een verzoek dat niet aan deze criteria voldoet.¹⁸ De kapitaalverschaffer blijft aangewezen op een enquête bij de moeder waarbij verzocht zal moeten worden met name het beleid bij dochters te bekijken. Onmiddellijke voorzieningen zullen ook op het niveau van de moeder moeten worden verzocht, maar dienen effect te hebben bij dochter. De OK heeft eerder via deze omweg gehandeld in bijvoorbeeld de Autogroep Twente-uitspraak.¹⁹

Van den Ingh lijkt in zijn noot in de JOR te oordelen dat een direct onderzoek naar het beleid en de gang van zaken bij de dochter met de mogelijkheid ook hier om (onmiddellijke) voorziening te verzoeken, niet nodig is, althans juridisch niet zuiver is. Hij stelt dat aandeelhouders in de moedermaatschappij in de regel in staat zijn met behulp van wettelijke en statutaire bevoegdheden ten aanzien van de moeder correctie van een onjuist geacht beleid van de dochter af te dwingen. Hij vervolgt dat in uitzonderingssituaties deze weg niet kan openstaan. Aandeelhouders in de moeder kunnen zich, bijvoorbeeld bij hun toetreding, actief opstellen door eigen contractuele of statutaire enquêtebevoegdheid als bedoeld in art. 2:346 sub d te bedingen op dochterniveau, aldus Van den Ingh. Ik wijs er op dat dit voor een hoop bestaande vennootschappen thans onmogelijk, althans moeilijk uitvoerbaar kan zijn.

PRAKTISCH

Ten slotte nog een paar praktische punten. De vraag rijst of een enquête uitsluitend ten aanzien van de dochter en dus niet ten aan-

zien van de moeder verzocht zou kunnen worden door kapitaalverschaffers van de moeder. Dit is niet aannemelijk.

Van den Ingh vraagt zich af of de bezwaren van art. 2:349 BW bij besturen en raden van commissarissen van alle dochters vooraf kenbaar moeten zijn gemaakt. Naar mijn mening zou de ontvankelijkheidseis van art. 2:349 BW voor verzoekers ook moeten gelden bij een concernenquête. Dat wil zeggen dat tevens aan de besturen en raden van commissarissen van dochters schriftelijk de bezwaren tegen het beleid of gang van zaken bij de dochters kenbaar moet worden gemaakt en een redelijke termijn moet worden gegund om maatregelen te nemen. Dit past ook in de gedachte dat per dochter vastgesteld moet worden dat sprake is van gegronde redenen om te twijfelen aan een juist beleid en de gang van zaken bij de betrokken dochter. Wellicht worden door het bestuur van de dochter wel maatregelen getroffen.

Een procedureel gevolg is dat het verzoekschrift en het petitum zich mede tot de dochters zullen moeten richten. Voorts zullen de betrokken vennootschappen in de procedure als verweerster moeten worden aangemerkt en kunnen zij een zelfstandig verzoekschrift indienen en bij de mondelinge behandeling verweer voeren. In een dergelijk geval zouden zij ook kunnen bijdragen aan de kosten van een enquête.

CREATIEVE ADVOCATEN

De economische werkelijkheid maakt het wenselijk dat tevens onderzoek naar het beleid en de gang van zaken van dochtervennootschappen en (onmiddellijke) voorzieningen ten aanzien van deze dochters kunnen worden verzocht. Op grond van de door de Hoge Raad gestelde criteria lijkt een concernenquête in een beperkt aantal gevallen mogelijk. De Landis-uitspraak roept een hoop vragen op, waarop kennelijk door creatieve advocaten en de OK een oplossing gevonden zal moeten worden. ●

Ook benieuwd hoe
een kleine vraag over
een spoedbetaling
kan leiden tot
een groter marktaandeel
in uw branche?

Stel úw vraag

Bel Roel Laumans, Branchemanager Zakelijke Dienstverlening
ING Bank Bedrijven en Instellingen: (020) 652 37 66

DENKT MET U MEE

‘Deze waardevolle Gedragsregels raken de essentie van ons beroep’

Herbert Cotterell

advocaat te Breda

Binnenkort spreekt het College van Afgevaardigden over een voorstel van de Algemene Raad om de Gedragsregels te moderniseren die de vertrouwelijkheid van confraternele correspondentie en schikkingsonderhandelingen betreffen. In de rubriek Actualiteiten voor in dit nummer vragen we verschillende dekens naar hun mening over mogelijke veranderingen. In deze opiniebijdrage verdiept Herbert Cotterell zich in de historie van de bepalingen van de afgelopen eeuw. Hij ziet daarin dat deze Gedragsregels een gevolg zijn van de eigen positie van de advocaat, in het belang van de cliënt.

Over de Gedragsregels 12 en 13, die zien op vertrouwelijkheid van confraternele correspondentie en schikkingsonderhandelingen, bestaat bepaald geen communis opinio. Ze vragen in de dekenale praktijk veel aandacht. Sommigen zijn de opvatting toegedaan dat ze niet meer van deze tijd zijn, en in strijd met allerlei regels van het burgerlijk procesrecht en het EVRM; anderen menen dat ze moeten worden gehandhaafd omdat ze essentieel zijn voor de uitoefening van het beroep van advocaat.

ALLE VERKEER

Waar komen deze regels eigenlijk vandaan? De oudste nederlegging vindt men in het *Advocatenblad* van 1921: de ‘ontwerpverzameling eereregelen van de advocaten’. In 1915 was de Nederlandse Advocatenvereniging opgericht. Het bestuur ervan voelde kennelijk al snel de behoefte om Gedragsregels (‘ereregelen’) te formuleren. Bij de regels waar het hier over gaat werd vooropgesteld dat de advocatuur ‘slechts aan haar bestemming kan beantwoorden’ indien tussen advocaten een verhouding bestaat die berust op onderlinge welwillendheid en onderling vertrouwen. Alle verkeer en alle gedachtewisseling tussen advocaten onderling diende een confraterneel karakter te dragen en dus vertrouwelijk te zijn. Brieven van de ene advocaat aan de andere mochten niet aan de rechter worden overgelegd, tenzij zij blijkens hun strekking niet een confraterneel karakter droegen. Aan de andere kant, zo vervolgde de regel, is de advocaat volstrekt aan zijn woord gebonden.

Wordt dat woord gebroken, dan kunnen er omstandigheden zijn waarin een beroep voor de rechter op de confraternele correspondentie niet zou kunnen worden gewraakt.

De vertrouwelijkheid van het berichtenverkeer tussen advocaten werd geformuleerd direct in aansluiting op de regel dat onderlinge welwillendheid en onderling vertrouwen de basis zijn van de verhouding tussen advocaten.

WELWILLENDHEID EN VERTROUWEN

In 1939 werd in het *Advocatenblad* een nieuw ontwerp afgedrukt. Ook toen werd gezegd dat er tussen advocaten een verhouding dient te bestaan die berust op onderlinge welwillendheid en onderling vertrouwen. Alle verkeer en gedachtewisseling droegen een vertrouwelijk karakter. Wel mochten brieven worden overgelegd als die namens de cliënt gedane erkenningen of ontkenningen of verichte rechtshandelingen bewezen, maar niet dan na overleg met de advocaat van de wederpartij. Over schikkingsonderhandelingen mocht door advocaten aan de rechter niets worden medegedeeld.

De Gedragsregels zijn kennelijk geen rustig bezit, want na 1939 zijn er nog drie codificaties gevolgd (1968, 1980 en 1992). De Gedragsregels inzake confraternele correspondentie bleven steeds gehandhaafd. De commissie van 1968 overwoog dat schrapping van Gedragsregel 12 niet strookte met het in de balie levende beginsel dat advocaten openhartig en objectief over de zaken met hun cliënten moeten kunnen corresponderen

en in deze correspondentie ook afstand moeten kunnen nemen van het subjectieve partijstandpunt van hun cliënten.

De commissie verwees nog een dekreet van Napoleon (1810) waarin werden verwoord ‘de grote beginselen, waardoor de advocaat zich moet laten leiden’, waaronder ‘le désir de la conciliation’. Volgens de commissie moest de advocaat ook in 1968 streven naar een minnelijke oplossing omdat de belangen van de cliënt daarmee gebaat zijn. Ook in 1968 werd de onafhankelijkheid, ook van de eigen cliënt, als wezenlijk voor de advocaat gezien.

BESTENDIG

De bescherming van confraternele correspondentie in de Gedragsregels is gedurende de afgelopen eeuw opmerkelijk bestendig. Daarbij gaat het niet alleen om brieven maar om het hele berichtenverkeer tussen advocaten: ook (telefoon)gesprekken, mails, faxen, gesprekken op de gang van het gerechtsgebouw et cetera vallen onder het bereik van de regel. De regels hebben verder niet de status van wet, maar die van opgetekend gewoonterecht. Steeds heeft men kennelijk de behoefte gevoeld om confraternele correspondentie en, meer in het algemeen, vrije gedachtewisseling tussen advocaten over hun zaak te beschermen. In alle vijf edities van de Gedragsregels staan de onderlinge welwillendheid en het onderlinge vertrouwen tussen advocaten centraal en wordt die attitude dus klaarblijkelijk gezien als essentieel voor ons beroep.

BESCHERMD SCHEMERGEBIED

Wij moeten niet het kind met het badwater weggooien. Het bestaansrecht en de formulering van de Gedragsregels 12 en 13 moeten worden gezien in het licht van de opdracht aan de advocatuur. De advocaat is 'erbij geroepen'. Waarbij? Bij de cliënten en bij het conflict. In die rol is hij weliswaar geen mediator, maar hij heeft bij zijn principiële partijdigheid wel een zekere afstandelijkheid in acht te nemen.

Ik heb in dit verband de zogenaamde piramide van mr. Eykman altijd erg verhelderend gevonden. De rechter zit hierin aan de top en de beide partijen beneden, aan de beide hoeken van de basis. De beide advocaten zitten niet boven in of onder aan de piramide maar in het midden van de opgaande zijden. Zij behartigen de belangen van hun respectievelijke partijen maar zij vereenzelvigen zich niet met die partijen. Als zij dat zouden doen, zouden zij niet meer dan luidsprekers van hun cliënten zijn. Dat is niet onze rol, zoals mr. Eykman generaties van beginnende stagiaires heeft voorgelicht. Onze rol is wél om de belangen van onze cliënten te behartigen maar wij moeten ook met de wederpartij en met de rechter blijven communiceren. Daarom is de advocaat niet zonder meer de onmiddellijke vertegenwoordiger van zijn cliënt. De afstandelijkheid brengt mee dat de advocaat af en toe ook een eigen positie inneemt, weliswaar in het belang van de cliënt maar niet in het verlengde van het belang zoals de cliënt dat zelf ziet.

Juist in die positie moet het de advocaat zijn toegestaan om vrijelijk met zijn of haar wederpartij te communiceren, ideeën te lanceren, voorstellen te doen, beschouwingen te geven, zich reflecties te permitteren, zich te vergissen, op standpunten terug te komen of

die toch weer even iets anders te formuleren, zonder dat het gevaar bestaat dat de cliënt aan eerdere uitspraken meteen en onverbidde wordt opgehangen. Vooral in de procespraktijk, waar het er toch ook om gaat om te kijken of een proces kan worden vermeden, is het van essentieel belang dat zich de hier bedoelde communicatie afspeelt in een beschermde *twilight zone* waarin niet elke opmerking en elke uitspraak, elke brief en elk telefoongesprek, ja, elk gesprek op de gang van het gerechtsgebouw, op een goudschaaltje wordt gewogen en aan de cliënt wordt tegengeworpen.

UITZONDERINGEN

De gedragscode voor advocaten van de EU (6 december 2002) schrijft voor dat een advocaat die aan een advocaat van een andere lidstaat een mededeling doet toekomen die hij als vertrouwelijk beschouwd wil zien, zijn wil daartoe duidelijk te kennen dient te geven bij de verzending ervan. Voor de nationale praktijk is deze regeling naar mijn mening niet bruikbaar. Het is onwerkbaar om bij elke mededeling, mail, telefoongesprek, fax, gesprek et cetera dit voorbehoud te maken. Bovendien gelden niet in alle EU-landen regels onze Gedragsregels 12 en 13. Bij grensoverschrijdend verkeer is het dus zinvol om telkens de vertrouwelijkheid uitdrukkelijk voor te behouden.

Overigens moet met een zekere ruimhartigheid worden omgegaan met de uitzondering op Gedragsregel 12 die in die regel zelf is geformuleerd, namelijk dat de regel niet geldt als het belang van de cliënt dit 'bepaaldelijk vordert'. Hiervan is sprake bij het tot stand brengen, bevestigen of erkennen van rechtsfeiten. Als in brieven feiten worden

erkend of sommaties worden gedaan of zelfs overeenkomsten worden gesloten, dan mag dat natuurlijk wel aan de rechter worden geopenbaard. Het advies van de deken kan hier vermijden dat in de hitte van de strijd toch vertrouwelijkheden worden geopenbaard.

Ook in de precontractuele fase kan de uitzondering op regel 12 een belangrijke rol spelen. In sommige gevallen mag ook het (tussen)resultaat van onderhandelingen worden geopenbaard, ook als er nog geen sluitende overeenkomst is bereikt. Dit gaat op als onderhandelingen zo ver zijn gevorderd dat men mocht verwachten enigerlei vorm van overeenstemming te bereiken of dat het een van de partijen niet meer vrij stond om zonder schadeplichtig te worden er zich uit terug te trekken. Met andere woorden: als het moment van het Plas/Valburg-arrest (HR 18-06-1982, NJ 83-723) is bereikt. De deken zal dit enigszins marginaal moeten toetsen want het uiteindelijke oordeel hierover is voorbehouden aan de rechter die over de zaak moet oordelen en niet aan de deken. Indien een van de beide partijen redelijkerwijs mag menen dat het hier bedoelde geval zich voordoet, mag in mijn optiek de correspondentie aan de rechter worden geopenbaard. De tussenkomst van de deken kan nuttig zijn en werkt in de praktijk goed. Dekens weten doorgaans maar al te goed welke belangen er aan de orde zijn en adviseren ook snel.

THE HEART

Afsluitend kom ik tot het oordeel dat wij hier met waardevolle Gedragsregels te maken hebben die het verdienen om in ere te worden gehouden. Ze raken de essentie van ons beroep en verlenen dit meerwaarde. De bepalingen zijn niet obsoleet – naar mijn mening gaat het hier om *the heart of the matter*. ●

De kleine dingen

Gijs Scholtens

advocaat te Rotterdam

Gijs Scholtens was 35 jaar advocaat. Eind deze maand neemt hij afscheid. Voor elk jaar dat hij werkte schreef hij een 'eenvoudige praktijktip' op.

Is de advocatuur het bedrijven van het recht, het oplossen van juridische vraagstukken? Nee, dat is de taak van de wetenschapsbeoefenaar. Wij zijn juridische *dienstverleners*. De kern van dienstverlening is het bewijzen van een dienst, dus iets waar iemand, de cliënt, mee gebaat is. Daarmee is het belangrijkste deel van ons *mission statement* als advocaat gegeven: het oplossen van een probleem van de cliënt en dat zo snel en zo goed mogelijk, dat wil zeggen met het best mogelijke, zowel materiële als immateriële, resultaat voor de cliënt.

Om dit te bereiken zijn er in de eerste plaats belangrijke strategische lessen te leren.¹ Op deze plaats beperk ik me echter tot de kleine dingen. Dat zijn dingen die weinig moeite of geld kosten en die de tevredenheid van de cliënt en de prijs-kwaliteit-verhouding onevenredig sterk beïnvloeden. Ik illustreer deze aan de hand van onze dagelijkse praktijkuitoefening. Iedereen zal de praktijk op zijn of haar eigen wijze doen. Toch laat deze werkwijze zien hoe wij de kwaliteit kunnen proberen te leveren die onze bevoorrechte positie in de rechtspleging vereist.

1 Zorg dat je secretaresse je telefoon opneemt als je er niet bent, en dat ze je voicemail afluistert. Als je er wel bent moet je gewoon de telefoon opnemen als je wordt gebeld.

2 Zorg dat je secretaresse altijd weet waar je bent en weet wanneer je kunt – zult – terugbellen. Neem daartoe aan het begin van de dag met haar je agenda door. Als je een elektronische agenda hebt, werk die dan bij, en geef je secretaresse daar toegang toe.

3 Wees door de telefoon vriendelijk, maar kort en zakelijk. Niet kletsen, dat spaart de cliënt tijd en dus geld.

4 Geef in het telefoongesprek niet direct adviezen, tenzij je absoluut zeker bent van je zaak. Zeg toe dat je het uitzoekt en zult terugbellen binnen zo- en zoveel tijd, en doe dat dan ook.

5 Als het een lopende zaak betreft, pak dan het dossier erbij, zodat je weet waar je het over hebt.

6 Maak een afspraak voor een bespreking op kantoor of bij de cliënt, zodat je ook zijn bedrijf een keer ziet. Laat je nimmer het halve verhaal door de telefoon vertellen. Vraag om toezending van de stukken voorafgaand aan de bespreking.

7 Noteer bij het eerste telefoongesprek in een nieuwe zaak het telefoonnummer van de cliënt, zodat hij kan worden teruggebeld als de afspraak niet door kan gaan. Noteer ook de naam van de tegenpartij, zodat er meteen kan worden nagegaan of er tegenstrijdige belangen in het spel zijn.

8 Noteer na het telefoongesprek, en bij elke andere handeling, de tijd op de tijdschijflijst. Reconstructie van een dag aan het eind ervan is onmogelijk. Schrijf of dicteer, al is het maar kort, een telefoonnotitie, zodat ten minste in het dossier vastligt wat besproken is. Dit dient je eigen geheugen en het gemak van iemand anders, als die in de zaak moet inspringen.

9 Als je afspraken maakt door de telefoon, bevestig die dan meteen schriftelijk, of het nu de cliënt is of de tegenpartij. Dit voorkomt onduidelijkheden, misverstanden en claims.

10 Beantwoord brieven, faxen en e-mails meteen, inhoudelijk of met een stopbriefje. Met deze kleine moeite weet de

cliënt waar hij aan toe is. Stel in je *e-mail box* een duidelijke *out of office reply* in als je er niet bent. Geef daarin aan wie bij jouw afwezigheid je e-mails leest en zonodig voor beantwoording zal zorgen. Cliënten waarderen snelheid, hoe eerder hun probleem is opgelost hoe beter: 'Speed is the essence of war.' (Sun Tzu, 500 v.Chr.)

11 Organiseer je dag zo dat een deel van de ochtend vrij is voor het beantwoorden van post, fax en e-mail. Dan komt je secretaresse 's middags niet in tijdnood en heeft de cliënt nog dezelfde dag (of de volgende dag per post) antwoord.

12 Gebruik voor cliënten en andere geadresseerden begrijpelijke taal. Je schrijft de brief niet voor jezelf.

13 Wees in je brieven zakelijk en bondig. Cliënten betalen liever niet – uitzonderingen daargelaten – voor wijdlopiegheid. Laat bij beantwoording van e-mails onder je antwoord zoveel mogelijk van de oorspronkelijke tekst weg, anders bevat een print ook alle voorgaande berichten.

14 Wees duidelijk in de bewoordingen, zodat daarover geen misverstanden kunnen ontstaan. Open het vizier, laat niet iemand erin lopen, dat krijg je altijd weer op je brood, en je lost er geen problemen mee op. Bevestig niet meer en niet minder dan is besproken, zeg dit eventueel expliciet.

15 Vermeld bijlagen duidelijk in je brief, met afzender en datum, en voorzie elk stuk (Word-document, Excel-sheet, PowerPointpresentatie, of wat dan ook) van de naam van de auteur, de datum en het dossiernummer.

16 Kijk je brieven, faxen en e-mails goed na. Door een typefout boet een advies aan waarde in. Jij, niet je secretaresse, bent verantwoordelijk voor wat de deur uitgaat.

17 Vermeld in een advies eerst de vraag, dan de conclusie (het advies) en ten slotte de motivering, tenzij de cliënt het echt anders wil. Het gaat de cliënt om de ontknoping, niet om het boek.

18 Zend de inhoudelijke brieven aan de tegenpartij, en *alle* processtukken, vooraf in concept aan de cliënt.

19 Begin een bespreking op het afgesproken tijdstip. Zeg de cliënt tevoren hoeveel tijd je hebt uitgetrokken.

20 Vul een standaardgegevensformulier in, dat spaart zoeken in het dossier en dus tijd en geld. Stop dit formulier voorin het dossier, zodat je in één oogopslag namen, telefoonnummers, adressen en basisgegevens ziet. Hou je dossier overigens ook op orde.

21 Hou tijdens de bespreking de cliënt in de hand. Maak duidelijk wat het vervolgtraject na de bespreking zal zijn. Leg de cliënt in een nieuwe zaak uit wat – voorzover te overzien – de kosten zullen zijn, hoe vaak en wanneer gedeclareerd wordt en bevestig een en ander schriftelijk.

22 Maak een besprekingsverslag voor het dossier.

23 Schrijf voor jezelf de vraag op die je uit moet zoeken en denk eerst na waar je moet zoeken. Verdoe geen uren met zoeken naar iets wat je ook meteen bij gericht zoeken had kunnen vinden.

24 Kijk eerst in de wet, handboeken, cd-roms, overige kantoorknowhowsystemen en internetbronnen. Als je het echt niet weet biedt Google altijd nog een ingang.

25 Stop het resultaat van onderzoek in een kantoordocumentatiesysteem, zodat je het zelf later nog eens kunt gebruiken en een kantoorgenoot niet het wiel opnieuw hoeft uit te vinden.

26 Noteer termijnen in je (elektronische) agenda en vertrouw niet alleen op je (rol)administratie.

¹ Hiervoor verwijs ik naar mijn *Sun Tzu's krijgskunst voor advocaten*, dat eind deze maand verschijnt.

27 Noteer in je agenda een waarschuwing dat een termijn verstrijkt. Doe dit niet pas op de dag zelf maar bijvoorbeeld een week eerder, zodat je niet in tijdnood komt. Noteer daar eveneens op welke dag je antwoord verwacht, zodat niet plotseling na een week blijkt dat er in een zaak niets is gebeurd.

28 Ga ten minste één keer per maand voor je kast staan en loop met de vinger alle dossiers langs; check of je uit je hoofd weet wat de stand van zaken is. Dit voorkomt lijken in je kast.

29 Wijs de cliënt op risico's en wees voorzichtig. Het is niet erg als je niet altijd een antwoord kunt geven, ook na onderzoek en raadpleging van kantoorgenoten niet.

30 Doe wat je hebt beloofd binnen de afgesproken termijn. Mocht dat niet lukken, laat dat de cliënt tijdig weten.

31 Denk steeds aan de beste oplossing van de zaak. Aarzel daarom niet om van koers te veranderen als dat nodig is. Bel ook de cliënt zomaar eens uit belangstelling.

32 Het basisprincipe van *efficiency* is $1+1=3$ en niet $1\frac{1}{2}$. Benut je kantoor met alle expertise die er is.

33 Verantwoord de tijd nauwkeurig, zowel de declarabele als de productieve niet-declarabele tijd. Tel aan het eind van de dag zelf een en ander op en vergelijk dat met de tijd die je aanwezig was. Tijdschrijven is geen straf maar verantwoording tegenover de cliënt, en een managementtool voor je kantoor, ook als je een eenpitter bent.

34 Wees je kantoorgenoten en je secretaresse behulpzaam. Een uitleg die duidelijk is maar vijf minuten meer tijd kost, voorkomt misverstanden en bespaart tijd.

35 Jaag geen anderen op omdat jezelf te laat bent, doe vandaag wat morgen ook kan en schakel anderen tijdig in. Dat betekent dat je eerst anderen aan het werk zet en dan pas de dingen doet die je zelf moet doen. Hou ook rekening met onverwachte gebeurtenissen, zodat je je programma flexibel kunt aanpassen. Goede planning is de helft van het werk en voorkomt stress bij jezelf en anderen.

DE MORAAAL

Een ongeluk zit in een klein hoekje, en het zijn vaak de kleine dingen die het leven aangenaam maken.

En: 'A pint of sweat saves a gallon of blood' (generaal Patton, 1885-1945).

(advertentie)

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis
www.toga.net

- Rijsleverages
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Gef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

FIF 33
RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU
Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

30 jaar
RUIJ ERVARING

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl
Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

Te huur:
Statig kantoorpand in hartje Den Haag

Aan de Amaliastraat, in het historische centrum van Den Haag en op steenworp afstand van diverse gezellige winkelstraten en eetgelegenheden, is momenteel zeer representatieve kantoorruimte te huur.

- Gerenoveerd pand met originele details in historisch centrum van Den Haag
- Moderne kantoorfaciliteiten waaronder nieuwe databekabeling
- Totale vloeroppervlak kantoorruimte bedraagt 560 m², verdeeld over 4 verdiepingen + kelder
- 9 parkeerplaatsen op eigen afsluitbaar terrein
- Centrale verwarming, te openen ramen en buitenzonwering
- Goede aansluiting op het rijkswegennet
- Pandbeveiliging
- Per direct beschikbaar

Voor nadere informatie:

 JONES LANG LASALLE
070 318 13 13
www.joneslanglasalle.nl

De lastige partner

Management van een advocatenkantoor

Dit boek geeft de partners van de maatschap, dan wel de kantoordirectie en andere leidinggeven-
den in een advocatenkantoor, handvatten om een kantoor met hoogopgeleide professionals aan te
sturen. Hoe pak je als advocaat met een managementfunctie de zaken aan en wat zijn daarbij de
noodzakelijke vaardigheden en technieken? Het boek *De lastige partner* geeft antwoord op deze en
andere vragen over management van een advocatenkantoor, vanuit praktische, operationele hoek.

De 'lastige partner' is een metafoor voor de proble-
men die kunnen ontstaan binnen het manage-
ment van een advocatenkantoor. Veelal wordt
geconcludeerd: 'Als X maar zou ophoepelen, dan waren
we van alle ellende af.' Dat het zo ver kan komen, ont-
staat veelal door een gebrek aan goed doordachte toe-
tredingsprocedures, een gebrek aan strategie en
onderlinge communicatie, het ontbreken van tus-
sentijdse evaluaties en een 'oude-jongens-
krentenbrood'-mentaliteit. Het hoofdpro-
bleem is vaak niet de lastige partner,
maar het management van het kan-
toor zélf, dat teveel op toevallig-
heden berust.

De lastige partner verschaft u meer middelen om beter aan
te sturen, waardoor het werken op een advocatenkan-
toor zodanig wordt verbeterd en veraangenaamd, dat
de advocaat kan doen waarvoor hij is aangenomen:
hoogwaardig juridisch werk afleveren voor belangrij-
ke cliënten, zonder al te veel 'gezeur' aan zijn hoofd.
Angelsaksische collega's maken al jaren gebruik
van praktische handleidingen over het managen
van advocatenkantoren. *De lastige partner* is het
eerste Nederlandstalige boek in dit genre.

€ 24⁹⁵

Auteurs: Mw. mr.drs. C.W.M. Dullaert
en mw.mr. H.F.M. van de Griendt
Omvang: 159 pagina's

Graag bestel ik: ☐ exemplaar/exemplaren van *De lastige partner*, ISBN 90 5901 499 5, à € 24,95 (incl. btw, excl. verzendkosten)

Naam:

Organisatie:

Adres:

privé/zakelijk

Postcode :

Plaats:

Telefoon:

E-mailadres:

Handtekening:

Datum:

Zwart als de toga én wit als de bef

Toen de minister van Justitie op 4 mei jl. de Commissie Advocatuur installeerde, zie hierover het vorige nummer, formuleerde hij in opmerkelijk stevige taal de principiële vragen over de advocatuur die de commissie moet zien te beantwoorden.

Dames en heren,

‘De vader van mijnheer Snoek had een winkel van petten en kousen en broeken en dassen, maar aan dien winkel vond hij heelmaal geen aardigheid. Veel liever had hij, dat de mensen van dat stadje of de boeren uit den omtrek bij hem kwamen om raad of om ze de wetten uit te leggen, want daarin was hij knapper dan de knapste advocaat uit de heele buurt.’

Deze woorden komen uit *Het huisje aan de sloot* van Carry van Bruggen uit 1921. Dat waren nog eens tijden. Toen kon een middenstander ‘de wetten’ nog begrijpen, en zelfs aan anderen uitleggen.

Die ‘knapste advocaat uit de heele buurt’ zal wel het ouderwetse type plattelandsadvocaat geweest zijn. Een eenpitter, een generalist die weinig tijd hoefde te steken in bijscholing. Hoewel hij niet voorkomt in het rijtje van Jan Greshoff – de dominee, de dokter, de notaris – zal hij ongetwijfeld een van de notabelen zijn geweest. Ze zijn er nog, dat type advocaten, maar de balie waarvan hij deel uit maakt is ingrijpend veranderd. En dat brengt me bij de vraag die u voorgelegd wordt: wat is de positie die de advocatuur in het huidige maatschappelijke bestel en het rechtsbestel hoort in te nemen?

Geen gemakkelijke vraag, ook al omdat de meningen over advocaten nogal uiteenlopen. Zo hoor je dat het onvermoeibare strijders zijn voor een rechtvaardige zaak, maar ook figuren die vreedzaam scheidende echtelieden opjutten tot kemphanen in jarenlange procedures. Ze springen enerzijds onbaatzuchtig in de bres voor onschuldigen terwijl ze anderzijds voor grof geld de grootste schurken vrijpleiten. Kortom, het beeld van

de advocaat is zwart als de toga en wit als de bef.

Dat beeld is begrijpelijk. De advocaat beweegt zich immers op het snijvlak van verplichtingen tegenover de objectieve rechtsorde en zijn niet minder dringende plichten tegenover zijn cliënt en diens subjectieve belangen.

Vanzelfsprekend behoort de advocaat als rechtsbijstandverlener bedreigde personen en belangen te verdedigen. Goede rechtsbijstand is van groot belang voor het functioneren van de rechtsstaat. Die rol is onomstreden. Maar het gaat erom *hoe* de advocaat de verdediging voert, hoe ver hij daarin gaat. Mag hij een cliënt adviseren in beroep te gaan louter om de procesgang te frustreren? Wat moet hij een onderneming adviseren als een kantoorgenoot-belastingadviseur een gewaagde constructie heeft opgezet, waar fiscaal een luchtje aan zit? Die constructie *a tort et à travers* verdedigen of schikken omdat hij weet dat ze uiteindelijk juridisch niet houdbaar is?

Ik meen dat deze vragen voortkomen uit de meer fundamentele vraag: hoe zit het met de advocaat als vrije ondernemer? En – daaraan gekoppeld – hoe gaat hij om met eventueel tegenstrijdige impulsen in de beroepsreglementering? Voldoet de huidige constellatie van de advocatuur nog wel aan de eisen van de samenleving en het rechtsbestel?

Het antwoord op die vraag is bepalend voor de rol van de advocaat in de rechtsbedeling, en daarmee voor ons rechtsbestel zelf. De wet moet een goede rechtspleging waarborgen en zij positioneert de advocaat als dienaar van het algemeen belang met dienovereenkomstige rechten en plichten. Dat

was een halve eeuw zo vanzelfsprekend dat je dat niet eens expliciet in de Advocatenwet terugvindt. De geheimhoudingsplicht bijvoorbeeld, of het verschoningsrecht, of het monopolie van de verplichte rechtsbijstand, in die tijd was dat allemaal geen punt van discussie.

Dat is inmiddels wel anders. In de eerste plaats is er een Europese dimensie bijgekomen, bijvoorbeeld het Monti-rapport van de Europese Commissie dat vrije beroepen als de advocatuur verregaand wil liberaliseren. De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) beschouwt de Orde van Advocaten mede in dit licht als een ‘ondernemersvereniging’. Rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen – destijds geen punt want *noblesse oblige* – is nu bepaald geen automatisme meer.

Het draait vandaag de dag steeds meer om efficiency en winstmaximalisatie. Het *officium nobile* is in een paar decennia veranderd van een ‘roeping’ in een job met vooruitzichten. Kortom, de advocatuur lijkt langzamerhand wel een *normale* bedrijfstak.

De oud-hoogleraar advocatuur prof. Quant verweet de balie nog niet zo lang geleden dat discussies over wezenlijke aspecten van het advocatenberoep – zoals hoe om te gaan met tegenstrijdige belangen of no cure no pay – tegenwoordig vooral over geld gaan. Of dit verwijt gegrond is, kan ik niet beoordelen; dat velen het gegrond *achten*, lijkt mij – zeker in het licht van de motie Klaas de Vries – waarschijnlijk. Waar het mij om gaat is dit. Een advocatuur, die steeds meer onder druk staat van economische eisen en wetmatigheden (vrije marktwerking) loop grote risico’s

dat fundamentele waarden van de beroepsuitoefening in de knel komen. Cees Schuyt heeft de rechtsbedeling wel eens vergeleken met een automaat. Als die het na het inwerpen van de munten niet doet, zal de burger de eerste keer nog denken: 'volgende keer beter'. Maar wat doet de burger als de automaat stelselmatig weigert?

Zover mag het niet komen. Dan zou ik voor verdere wettelijke bescherming van het beroep kiezen, want de advocatuur mag haar geloofwaardigheid als onafhankelijk pleitbezorger voor de burger niet verliezen. Dat zou het vertrouwen van de burger in de rechtsbedeling ondermijnen.

Dan is er nog de kwestie van de uitbreiding van activiteiten. Vooral grote kantoren zijn juridisch actief tot ver buiten de gebruikelijke rechtsbijstandverlening in processituaties. En zonder daar veel woorden aan vuil te maken worden inmiddels de vooral daarvoor bedoelde en toegekende status en privileges ook toepasselijk geacht op andere activiteiten. Het lijkt erop dat de traditionele vlag van de advocatuur steeds vaker een lading dekt waarvoor zij niet lijkt te zijn

bestemd. Waarom privileges voor advocaten rond werk dat ook niet-advocaten – zonder privileges – net zo deskundig verrichten? Daarom zou ik u willen vragen te kijken naar de bijzondere status van de advocaat: waarop heeft die wel betrekking en waarop níét. Wellicht moet u daarvoor ook andere belanghebbenden – zoals rechtsbijstandverzoekers – raadplegen.

Momenteel maakt het ook nauwelijks uit *hoe* de advocatenpraktijk wordt gevoerd. Een advocaat hoeft niet jaarlijks een minimumaantal zaken te behandelen; er is – in tegenstelling tot veel andere gereguleerde beroepen – geen verplicht aantal *vlieguren*. Als je eenmaal toegelaten bent tot de balie, kun je je titel en je privileges als adviseur 'in de markt zetten' zoals dat heet. De vraag is of bijzondere privileges van de advocaat niet gekoppeld moeten worden aan de praktijkuitoefening.

Ten slotte de kwestie van de kwaliteit. Er zijn advocaten waarvan rechters zeggen dat ze eigenlijk niet in de zittingszaal horen. Uiteraard hoor je mensen over elk beroep

wel eens klagen maar het lijkt me toch voor u een relevante vraag of de balie niet kritischer moet zijn op het kwaliteitsniveau van individuele advocaten. Een rechter zou geen zaken voorgelegd moeten krijgen die niet op zijn bordje thuishoren. En de balie zou zich dit soort kwaliteitsbewaking aan moeten trekken, als natuurlijke tegenhanger van het procesmonopolie.

Dames en heren,

Zoals gezegd, het beeld van de advocatuur is niet eenduidig. Het is niet altijd positief maar daar staan andere zaken tegenover. Het is een beroep dat verbeeldingskracht en strijdlust vereist. Advocaten moeten soms het onverdedigbare verdedigen, en beuken op het harnas van wet en jurisprudentie om de hulpbehoevende tot zijn recht te laten komen. De cliënt mag ervan uitgaan dat zijn advocaat alles voor hem doet, probeert door dichte deuren te gaan en de zon zo nodig 's nachts te laten schijnen. Dat is niet de gemakkelijkste taak. De uwe is dat ook niet. Ik wens u wijsheid en vindingrijkheid toe.

En daarmee installeer ik de commissie. ●

VAN

Hugo van Heemstra

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galleries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Hugo van Heemstra (30, ongetrouwd, advocaat intellectueel eigendomsrecht bij Brinkhof in Amsterdam) heeft Copyright gekocht, een zeefdruk van Rob Scholte.

Jan Pieter Nepveu
journalist

‘Misschien moet ik mezelf geen verzamelaar noemen maar liefhebber’

“ Ik ben een beginnend verzamelaar. *Copyright* van Rob Scholte is het eerste werk dat ik gekocht heb. Vroeger had ik niks met moderne kunst, vond het allemaal maar raar en het zei me niet veel. Totdat mijn zus met een beeldend kunstenaar trouwde. Haar man is Berend Strik, die ook werk heeft hangen in het Amsterdamse Stedelijk Museum. Hans van Houwelingen, maker van de leguanen op het Leidseplein, was op het huwelijk getuige, en Peter Klashorst schilderde een huwelijksportret. Zo ontmoette ik moderne kunstenaars en kwam ik met hen in gesprek.

Dat was aan het einde van mijn studie. De ontmoetingen vielen juist in de tijd dat ik begon aan het vak auteursrecht. De combinatie kunst en auteursrecht boeide me en ik besloot door te gaan met intellectueel eigendomsrecht. Mijn scriptie ging over het verschil tussen ‘originaliteit’ in de moderne kunst en in het auteursrecht.

Kunst was vroeger het zo mooi mogelijk namaken van iets wat bestaat. Dat idee werd losgelaten door de impressionisten en later nog meer door de expressionisten. Daarna kwamen de modernisten, die werkten vanuit abstracte begrippen. Bij hen speelde vooral originaliteit een belangrijke rol.

Later hebben de postmodernisten het begrip originaliteit losgelaten. Hun theorie is dat alle beelden al gebruikt worden en dat iedereen van elkaar jat. Het enige wat dan nog overblijft is context. Het gaat nu om gedachtes, niet meer om originele beelden.

Als het idee van originaliteit voor de postmodernisten niet relevant is, moeten we daar in het auteursrecht dan nog wel aan vasthou-

den? Daar ging mijn scriptie over. Toen ik die aan het schrijven was, zag ik op de Kunst-rai *Copyright* hangen. Ik kende het verhaal erachter niet, wist niet waarom Scholte het gemaakt had en wist hoe dan ook eigenlijk heel weinig van Scholte. Maar ik vond het mooi en toevallig was ik net met die scriptie over auteursrecht bezig.

Kunst verandert snel en kunstenaars reageren sterk op wat er al gedaan is. Ze zetten zich daar vaak kritisch tegen af. Dat komt denk ik ook doordat elke kunstenaar de drang heeft om origineel te zijn. Maar het niveau waarop die originaliteit zich manifesteert verandert. Je ziet het niet meer in de werken zelf.

Scholte is een tegenstander van het auteursrecht, een beetje zoals de postmodernisten. Hij wordt vergeleken met Jeff Koons. Ze zijn allebei commercieel erg handig en werken met bestaande beelden. Het bekendst is natuurlijk Andy Warhol, bij wiens werk het alleen nog maar om context draait.

Ook *Copyright* is gewoon een bestaand beeld, dat heeft Rob Scholte niet bedacht. Er zit een soort tegenstrijdigheid in. Aan de ene kant is het een ode aan het copyright-teken, aan de andere kant levert het kritiek op het beginsel van copyright. *Copyright* zelf is ook auteursrechtelijk beschermd. De zeefdruk heeft een oplage van duizend, zonder auteursrecht zou je er zo tienduizend van kunnen maken. Maar er is niets origineels aan, zelfs het lettertype is bestaand.

Het auteursrecht kijkt niet naar de context maar alleen naar het werk. Origineel betekent dan dat het een eigen karakter en

een persoonlijk stempel van de maker heeft. Het mag niet aan ander werk zijn ontleend. *Copyright* van Scholte is niet oorspronkelijk, maar hoe meer je van de context weet hoe specialer het wordt. Rechters kijken daar in de praktijk overigens wel naar.

Het is natuurlijk een enorme luxe dat je geld uitgeeft aan kunst. Je kunt kunst niet opeten, je kunt er niks mee, alleen aan de muur hangen en ernaar kijken. Op de Kunst-rai hadden ze een dag voor de beginnende verzamelaar, en daar schrok ik nogal van de definitie die van de verzamelaar gegeven werd. Je bent een verzamelaar op het moment dat je meer werken hebt dan je kunt ophangen. Het gaat dan dus meer om het verzamelen dan om de kunst. Volgens mij kun je dan net zo goed postzegels verzamelen. Dus misschien moet ik mezelf geen verzamelaar noemen maar liefhebber. Ik kan alles ophangen, en ik heb geen ambitie om een enorme hoeveelheid in een kelder of opslag te bewaren. Als een werk voor mij niet meer relevant is, of ik vind het niet meer mooi, dan zal ik het denk ik verkopen of weggeven. ”

‘Als het idee van originaliteit voor de postmodernisten niet relevant is, moeten we daar in het auteursrecht dan nog wel aan vasthouden?’

wij zien

bedrijven weer opbloeien.

Wat is uw visie? Wat heeft u nodig om die visie tot werkelijkheid te maken? Dat soort vragen inspireert ons om software te maken waarmee mensen bedrijven nieuw leven inblazen en met visie kunnen leiden. www.microsoft.nl/potential

© 2004 Microsoft Corporation. Alle rechten voorbehouden. Microsoft en "Your potential. Our passion." zijn geregistreerde handelsmerken van Microsoft Corporation in de Verenigde Staten en/of andere landen.

Your potential. Our passion.™

Microsoft

BREVET VAN ONVERMOGEN

Tussen de regels van de toespraak [zie voorin dit nummer, *red.*] van minister Donner bij de installatie van de Commissie Advocatuur door lezende, blijkt dat hij ons als beroeps-groep in hoge mate bekritiseert. Ik doel hierbij niet op de principiële vraag of het verschoningsrecht moet blijven gelden bij werkzaamheden die zeer wel ook door anderen – en dan zonder dit recht – worden verricht. Wel op zijn opmerking dat sommigen van ons, vreedzaam scheidende echtelieden ‘opjatten tot kemphanen’ in jarenlange procedures. En over de advocaten die hun mogelijkheden slechts benutten om zand in de machine te strooien of louter in beroep gaan om de procesgang te ‘frustreren’. Ik vrees dat de minister gelijk heeft. Wij stellen ons immers al te lang geen fundamentele vragen over de invulling van de grote mate van vrijheid waarover een advocaat beschikt. Waarom staat er bijvoorbeeld geen sanctie op de gedragsregel dat advocaten elkaar met

welwillendheid tegemoet behoren te treden, terwijl deze instelling in te veel gevallen ontbreekt? Waarom zijn zo velen van ons een speelbal geworden van de belangen waarbij zij betrokken zijn zonder een eigen koers te varen? Waarom hebben zoveel Nederlanders de opvatting ‘als je naar een advocaat moet, zit je fout’? Waarom neemt de mediation zo’n hoge vlucht? Echt niet alleen omdat een rechtsgang zo gecompliceerd en langdurig kan zijn en vaak tot onbevredigende uitkomsten leidt, maar meestal omdat wij zelf onvoldoende oplossingsgericht zijn. Door het ontbreken van een discussie daarover wordt de tuchtrechter niet gevoed en gaat hij maar voort met het ongelukkigerwijze steeds meer oprekken van deze vrijheid. Bij het lezen van disciplinaire beslissingen bekruipt mij hierbij het gevoel dat de tuchtrechter geregeld zelf met kromme tenen zal hebben gedacht dat hij een bepaalde kwestie in het geheel niet op de aan hem voorgelegde

wijze zou hebben opgelost, ware het niet dat hij zich gezien de jurisprudentie, niet vrij acht om deze te veroordelen. Ook worden feitencomplexen waarvan de haren je te berge rijzen, geregeld slechts van beperkte maatregelen voorzien.

Voeg hierbij dat de Raden van Toezicht ook geregeld stil (blijven) zitten waar de pers schrijnende gevallen van schuinsmarcheers beschrijft, en de conclusie is gerechtvaardigd dat wij inmiddels een *permissive society* hebben gecreëerd die bijstelling behoeft. De motie-De Vries, die zo welwillend door de Minister werd overgenomen, wijst aldus op een brevet van onvermogen dat wij over ons hebben afgeroepen. Aldus moet de commissie eerder worden verwelkomd dan dat zij ten prooi aan scepsis zal zijn.

Ton Steinz, advocaat te Laren

(advertentie)

Maakt risico's beheersbaar.

Organisaties lopen risico's. Sommige zijn acceptabel en worden voor lief genomen. Veel risico's zijn onbekend en voorbereiden is niet altijd mogelijk. Dit kan grote gevolgen hebben: fraude en diefstal, brand, spionage of afpersing kunnen bedrijfsprocessen immers flink aantasten. Precon Recherche- en Adviesdiensten helpt deze problemen te voorkomen of te beperken. Precon brengt risico's in kaart en zorgt dat uw organisatie maatregelen kan nemen. Zowel preventief als repressief.

Precon Recherche- en Adviesdiensten werkt op vier fronten aan veiligheid.

- Advies en consultancy
- Opleidingen en trainingen
- Recherchewerkzaamheden
- Toedrachtonderzoek

Precon Recherche- en Adviesdiensten BV, 's Gravelandseweg 292, 3125 BK Schiedam. Postbus 144, 3100 AC Schiedam.
Telefoon: 010 - 415 89 99. Fax: 010 - 415 92 10. www.precon.nl office@precon.nl

ONDERDEEL VAN FACILICOM SERVICES GROUP PROFESSIONAL PEOPLE

RECHTER JAN VAN DER DOES

Regen uit het verleden

‘Wel, het regende, en tsja, wat nog meer... ik plakte mijn foto’s in’.

De verdachte tastte naar woorden. Hij werd ervan verdacht dat hij zijn echtgenote ernstig had mishandeld, en het was verrassend dat de opmaat tot dit huiselijk drama werd gevormd door het vallen van regen en het plakken van foto’s. Geen omstandigheden die in de regel nopen tot extra behoedzaamheid.

Mr. Huub Bossink was de raadsman. Hij was een jaar of tien geleden uit het arrondissement vertrokken. Men mocht hem destijds wel. Hij had een innemende manier van optreden, wars van onnodig theater. Soms ook wat bescheiden, tegen het verlegene aan. Hij dwong respect af door de rustige opbouw van zijn betoog, waarin geen enkele herhaling voorkwam. Eens gezegd, bleef gezegd.

In de kleine wereld die de rechtspraak vormt, was bekend dat hij in een depressie was geraakt, en dat zijn huwelijk uiteindelijk was vastgelopen. Er was één zoontje en de omgangsregeling maakte deel uit van een onontwarbare kluwen van conflicten.

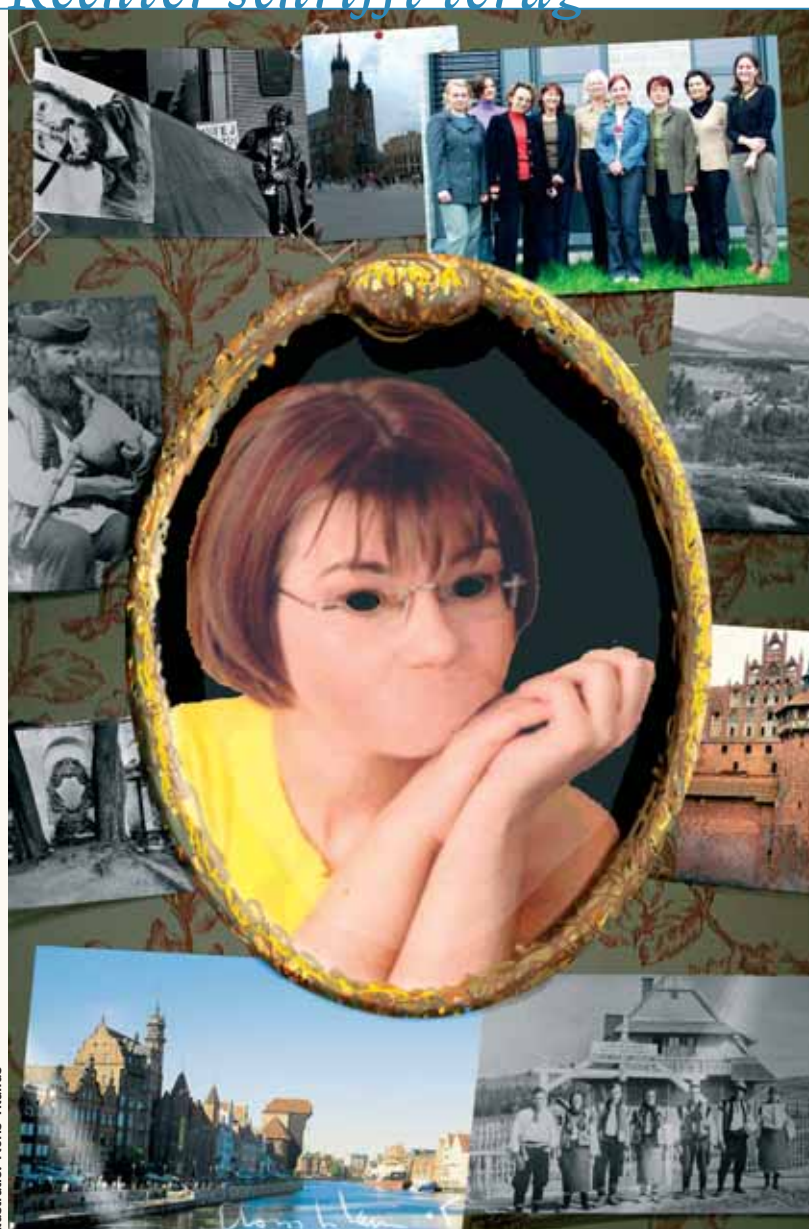
Een nieuwe echtgenote bracht hem naar een andere standplaats en het laatste bericht dat doorsijpelde over de grenzen van het arrondissement heen, was dat een pasgeboren kind gehandicapt bleek te zijn.

Aan de lunchtafel van de rechterlijke macht werd met deernis over mr. Bossink gesproken, maar niemand kende hem goed genoeg om vorm te kunnen geven aan enig blijk van meeleven. Na verloop van tijd verdween hij uit de gedachten, het beeld gefixeerd in ongeluk.

Daar stond hij plotseling, ongeveer 50 jaar, zakelijk en terughoudend als vanouds. Met zijn verschijnen kwamen de herinneringen en de nooit gedeelde betrokkenheid weer omhoog.

Oog in oog met deze raadsman leek mij het doornemen van het hele verhaal, te beginnen met de regen en de foto’s, en eindigend bij het huwelijksdrama, wat ongepast. Ik beperkte de bespreking tot de tenlastegelegde feiten. Maar mr. Bossink liet zich niet door mijn ongemak behoeden, en hij vroeg de verdachte om alsnog zijn relaas te doen.

Er kwam een treurig verslag van een onhandige man, die Nederlandse vrouwen te bijdehand vond en zijn heil had gezocht bij een relatiebureau dat volgens de advertentie 1000 Poolse vrouwen in de kaartenbak had staan. Na het betalen van veel geld had hij een echtgenote. Maar die werd al snel verteerd door heimwee, waarna ze er

illustratie: Floris Tilanus

het zwijgen toedeed. ‘Ik heb zo’n pech gehad met dat vrouwtje’. Ruzie over de vraag of een ingeplakte foto moest worden verwijderd, had uiteindelijk zijn agressie doen opvlammen, en toen was er geen houden meer aan. Alle woede over het leven dat jegens hem tekort was geschoten, kwam naar buiten. En de Poolse deed dienst als de kop van Jut, voor veel meer dan zij ooit op haar geweten kon hebben. Na het incident had hij haar nooit meer gezien.

Ze waren deelgenoot. Ik kon de pech van verdachte niet meer los zien van het levensverhaal van mr. Bossink. Een bespreking van de motieven die tot de daad hadden geleid, zou hoe dan ook raakpunten hebben met het nooit geuite medeleven.

En zo lag de zaak bij de rechter. Uitspraak over 14 dagen. Een kort knikje ten afscheid.

Mr. Bossink beende weg met zoveel energie, dat staren op foto’s uit het verleden wel ongeveer zijn laatste interesse moest zijn. ●

Voorgezette Stagiaire Opleiding en Permanente Opleiding

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). Per 1 januari 2005 kunnen de door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

PERMANENTE OPLEIDING

BOUWRECHT

Praktijkmiddag Introductie Arbitrage en Mediation in het Bouwrecht

30-06-2005 13:00 - 18:30
Plaats Amsterdam
Niveau **
Instelling KSU Studie,
tel. 020-4496420
Docent(en) mr. C.B.E. van Bladel
Kosten € 400 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

FISCAAL RECHT

Reparatiewetgeving inzake BTW-constructies met vastgoed

16-06-2005 14:30 - 21:00
Plaats Hilversum
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) E. van den Elsen, prof. dr. H.W.M. van Kesteren
Kosten € 645 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

STRAF(PROCES)RECHT

Strafrechtadvocatuur anno 2005

14-06-2005 14:30 - 21:00
Plaats Amsterdam
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. dr. G.G.J. Knoop LLM,
mr. B.T.H. Nooitgedagt, C. Stafford Smith,
dr. B. Stapert
Kosten € 595 exclusief BTW
Opleidingspunten
05 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
05 Totaal

ADR/MEDIATION

Mediation en Echtscheiding

24-06-2005 10:00 - 17:30
Plaats Bilthoven
Niveau **
Instelling Vermande Studiedagen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. B.E.S. Chin-A-Fat, mr. S.M. van der Sijs, mr. drs. R.H. Zuiderhoudt
Kosten € 595 exclusief BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
06 Totaal

EUROPEES RECHT

Summer school on race – ethnic origin – religion and belief/non-discrimination law/advanced seminar

23-06-2005 09:00 - 17:00
24-06-2005 09:00 - 17:00
Plaats Maastricht
Niveau ***
Instelling PAO Universiteit Maastricht,
tel. 043-3883273
Docent(en) prof. B. Fitzpatrick, prof. dr. M.C. Foblets, mr. dr. J.H. Gerards, M. Goodwin, prof. dr. H.E.G.S. Schneider
Kosten € 650 geen BTW
Opleidingspunten
10 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
10 Totaal

RUIMTELIJKE- ORDENINGSRECHT EN MILIEURECHT

Actuele jurisprudentie Ruimtelijke-ordeningsrecht

06-07-2005 12:30 - 17:00
Plaats Utrecht
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974974
Docent(en) mr. A.G.A. Nijmeijer, mr. J. Robbe
Kosten € 749 exclusief BTW
Opleidingspunten
03 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
03 Totaal

VERZEKERINGSRECHT

Nieuw Verzekeringsrecht

29-06-2005 10:00 - 17:15
Plaats Rotterdam
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974974
Docent(en) mr. T.J. Dorhout Mees, mr. N. Frenk, prof. mr. J.G.C. Kamphuisen, mr. F. Stadermann, prof. mr. J.H. Wansink
Kosten € 899 exclusief BTW
Opleidingspunten
04 Juridisch
– Beroepsvaardigheden
– Management/Organisatie
04 Totaal

OVERIGE MANAGEMENT/ ORGANISATIE

Het succes van de marktgerichte advocaat

29-06-2005 09:30 - 16:45
Plaats Driebergen
Niveau **
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) M. Daniels, mr. drs. M.J.O.M. de Haas, R. Heijenberg, mr. R. Kohn, mr. E. Nijhuis, drs. M. Wibbelink
Kosten € 595 geen BTW
Opleidingspunten
– Juridisch
– Beroepsvaardigheden
05 Management/Organisatie
05 Totaal

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

* Basisniveau (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).

** Verdiepingsniveau (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

*** Specialisatieniveau (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCAAAT EN PROCUREUR

Akker, mw. mr. M.B. van den, Klaverstraat 69 (3572 VC) Utrecht

Bol, mw. mr. J.C.M., Poelendaesingel 18 (4335 JA) postbus 5014 (4330 KA) Middelburg, tel. 0118-622000, fax 0118-622999

Elgersma, mw. mr. E.H., van Harensdijk 48 (8442 CD) postbus 225 (8440 AE) Heerenveen, tel. 0513-433433, fax 0513-433421, e-mail info@dommerholt.nl

Haneghem, mr. R.I. van, Wijnhaven 17 (3011 WH) Rotterdam, tel. 010-4123300, fax 010-4122660, e-mail info@carelsadvocaten.nl

Herwerden, mw. mr. M.J. van, Winthontlaan 2 (3526 KV) postbus 4085 (3502 HB) Utrecht, tel. 030-2850300, fax 030-2850301, e-mail margot-van.herwerden@dvan.nl

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Hoeve, mr. P. ten, Bisonspoor 1228 (3605 KZ) postbus 1089 (3600 BB) Maarssen, tel. 0346-561132, fax 0346-574161, e-mail tenhoeve@abersonadvocaten.nl

Janssen, mr. G., Hofplein 20 (3032 AC) postbus 2700 (3000 CS) Rotterdam, tel. 010-2010500, fax 010-2010501, e-mail rotterdam@vanmens-wisselink.nl

Jolink, mw. mr. M.J.G., Stadsring 99 (3811 HP) Amersfoort, tel. 033-4658104, fax 033-4656025, e-mail info@petersenvandijk.nl

Kriek, mr. J.M.P., Godfried Bomansstraat 7 (4103 WR) postbus 531 (4100 AM) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@kroezerivierenland.nl

Lang, mr. S. de, Stadsring 189 (3817 BA) postbus 765 (3800 AT) Amersfoort, tel. 033-4613048, fax 033-4617240, e-mail s.delang@letselschade-advocaten.nl
Miltenburg, mw. mr. M.H.J., van Harenspad 48 (8442 CD) postbus 225 (8440 AE) Heerenveen, tel. 0513-433433, fax 0513-433421, e-mail info@dommerholt.nl
Naphausen, mr. K.J.W., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172679, fax 010-2172703, e-mail k.naphausen@houthoff.com
Palm, mw. mr. N., St. Canisiussingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail n.palm@hogeveandenbroek.nl
Reinsma, mr. R., Martiniplein 15-g (8601 EG) postbus 45 (8600 AA) Sneek, tel. 0515-426366, fax 0515-431137
Roelofs, mr. C.P.M., Oranjesingel 63 (6511 NR) postbus 1008 (6501 BA) Nijmegen, tel. 024-3225370, fax 024-3240678, e-mail advocaten@dmz.nl
Teeninga, mw. mr. J.J., Vest 72 (3311 TX) postbus 1022 (3300 BA) Dordrecht, tel. 078-6148333, fax 078-6143718
Vries, mw. mr. D.M.F. de, Prins Hendrikstraat 8 (8911 BK) postbus 222 (8901 BA) Leeuwarden, tel. 058-2122444, fax 058-2133666, e-mail d.m.f.de.vries@boonrade.nl
Vries, mr. H.C.E. de, Godfried Bomannsstraat 7 (4103 WR) postbus 531 (4100 AM) Culemborg, tel. 0345-544100, fax 0345-517042, e-mail info@kroezerivierenland.nl

PRAKTIJK NEERGELEGD

Aquarius, mw. mr. K. Rotterdam 01-06-2004
Broersma, mw. mr. D. Zutphen 01-02-2005
Hes-Bakkeren, mw. mr. S.C.C. Rotterdam 25-03-2005
Hoevenaars, mw. mr. M.A.J. Amersfoort 03-03-2005
Ketting, mr. L.J.M. Deventer 01-01-2005
Otte, mw. mr. E.G.M. Utrecht 16-02-2005
Padberg, mr. J.C. Amsterdam 07-03-2005

Schadd-de Boer, mw. mr. P. Velp 15-04-2005
Sjoerts, mw. mr. drs. M.J. Rotterdam 25-04-2005
Speelman, mr. G.A. Leusden 22-03-2005
Teeuwissen, mw. mr. M. Den Haag 21-03-2005
Vandeberg, mw. mr. E.M.C. Utrecht 22-11-2004

KANTOORVERPLAATSING

Baldew, mw. mr. M.R.P. (Amsterdam): Avenue Louise 480-B.9 IT Tower 9 (1050) Brussel/België, tel. 0032-22903902, fax 0032-22903939, e-mail marike.baldew@hvdvdb.com
Berkel, mw. mr. I. van (Amsterdam): Bahialaan 502 (3065 WC) postbus 4030 (3006 AA) Rotterdam, tel. 010-2425360, fax 010-2424358, e-mail info@fplaw.nl
Blaisse, mr. H.J.: Olympisch Stadion 38 (1076 DE) postbus 75573 (1070 AN) Amsterdam, tel. 020-3057230, fax 020-3057240
Boot, mr. S.W.: Veerhaven 7 (3016 CJ) postbus 23336 (3001 KH) Rotterdam, tel. 010-4367745, fax 010-4364076, e-mail info@bootfranken.nl
Borch tot Verwolde, mr. A.P. van der: Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 12929 (1100 AX) Amsterdam (Z-O), tel. 020-6561931, fax 020-6561720, e-mail vanderborch.allard@fplaw.nl
Botterblom, mr. J.P.J. (Ede): Lavendelplein 6 (3773 CM) postbus 105 (3770 AC) Barneveld, tel. 0342-444244, fax 0342-444340, e-mail botterblom@dieveveenadvocaten.nl
Braat, mw. mr. J.J.: Keizersgracht 268 (1016 EV) Amsterdam, tel. 020-5216699, fax 020-5216690
Bruins, mr. J.A. (Amsterdam): Basicweg 14-d (3821 BR) postbus 1236 (3800 BE) Amersfoort, tel. 033-4508000, fax 033-4555525, e-mail info@marxman.nl
Camp, mr. A.E.T.M. (Eindhoven): Liessentstraat 3 (5405 AH) postbus 314 (5400 AH) Uden, tel. 0413-241066, fax 0413-241074, e-mail t.vandecamp@liessentadvocaten.nl

Clarenbeek, mw. mr. M.S. (Naaldwijk): Noordvliet 10 (3142 CM) Maassluis
Dassen, mr. J.G.M.: Vleutenseweg 250 (3532 HR) postbus 8201 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2900633, fax 030-2900839
Dielbandhoesing, mr. drs. R.P.: van Zeggelenlaan 146 (2524 AV) Den Haag, tel. 070-3940479, fax 070-3941946, e-mail repredi@wanadoo.nl
Dieleman, mr. W.C. (Goes): Engelse Kaas 2 (4301 NA) postbus 2 (4300 AA) Zierikzee, tel. 0111-415151, fax 0111-414822
Dongen, mw. mr. M. van: Jansbinnensingel 24 (6811 AL) postbus 1258 (6801 BG) Arnhem, tel. 026-4435945, fax 026-4458838, e-mail m.vandongen@vnn-advocaten.nl
Doveren, mr. G.L.A.M. van (Rijen): Grotestraat 146 (5141 HC) postbus 105 (5140 AC) Waalwijk, tel. 0416-335516, fax 0416-330673, e-mail vandoveren@mradvocaten.nl
Driesse, mr. C.J.: Heuvel 6-6a (5664 HK) postbus 134 (5660 AC) Geldrop, tel. 040-2800548, fax 040-2801288, e-mail info@advocatenkantordriesse.nl
Drykoningen, mr. B.M.E.: Vleutenseweg 250 (3532 HR) postbus 8201 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2900633, fax 030-2900839
Elk, mr. A.J.W. van: Amstelveld 7 (1017 JD) Amsterdam, tel. 020-6276684, fax 020-6206489, e-mail advocaten@gesselblauw.nl
Franken, mr. J.C.G.: Veerhaven 7 (3016 CJ) postbus 23336 (3001 KH) Rotterdam, tel. 010-4367745, fax 010-4364076, e-mail info@bootfranken.nl
Garvelink, mr. J.F.: Olympisch Stadion 38 (1076 DE) postbus 75573 (1070 AN) Amsterdam, tel. 020-3057230, fax 020-3057240
Gerrand, mw. mr. I. (Utrecht): Hooghuisstraat 31-a (5611 GS) postbus 269 (5600 AG) Eindhoven, tel. 040-2652400, fax 040-2652411, e-mail info.eindhoven@zon.bureaurechtshulp.nl
Groenendijk, mw. mr. I.A. (Naaldwijk): Noordvliet 10 (3142 CM) Maassluis
Grijseels, mr. R.D. A.W.: Maasboulevard 116-118 (3011 TX) Rotterdam, tel. 010-2809085, fax 010-2800047, e-mail a.grijseels@inter.nl.net
Gulickx, mr. P.F.M.: Smederijstraat 2 (4814 DB) postbus 3196 (4800 DDO Breda, tel. 076-5317766, fax 076-5317749, e-mail gulickx@freeler.nl
Huitema, mr. P.W. (Arnhem): Lauwers 18 (9405 BL) postbus 538 (9400 AM) Assen, tel. 0592-399525, fax 0592-398237, e-mail assen@dehaanadvocaten.nl
Idzenga, mr. R.D.: Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94640 (1090 GP) Amsterdam, tel. 020-4604929, fax 020-4604954
Janssen, mr. drs. N.J.M.: Minderbroedersberg 5 (6211 LK) postbus 46 (6200 AA) Maastricht, tel. 043-3270111, fax 043-3270112, e-mail njanssenadvocaat@planet.nl
Jong, mr. B.F. de: Frederiksplein 42 (1017 XN) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533600, fax 020-5533777
Kleef, mw. mr. L. van: Herengracht 464 (1017 CA) postbus 15680 (1001 ND) Amsterdam, tel. 020-6262758, fax 020-6272462, e-mail moszkowicz.amsterdam@planet.nl
Laak, mw. mr. E.J.C. van der (Alphen a/d Rijn): Engellandlaan 328 (2711 DZ) postbus 7353 (2701 AJ) Zoetermeer, tel. 079-3510234, fax 079-3516774, e-mail info@bendersadvocaten.nl

Laarhoven-van der Mark, mw. mr. P.C.A. (Amsterdam): Heereweg 139 (2161 BA) Lisse, tel. 0252-419121, fax 0252-415660, e-mail plaarhoven@nanningsendewit.nl
Laken, mr. A.S. van der: Weesperstraat 394 (1018 DN) Amsterdam, tel. 020-4229184, fax 020-3301449, e-mail a.laken@legalmaster.nl
Lalisang, mr. I.D.: Strawinskylaan 3103 (1077 XV) postbus 75208 (1070 AE) Amsterdam, tel. 020-5405405, fax 020-6611566, e-mail iskandar.lalisang@eu.jll.com
Lely, mr. A.J. van der (Utrecht): Strawinskylaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171853, fax 020-7171377, e-mail arendjaap.vanderlely@nautadutlil.com
Mazairac, mw. mr. M. (Amsterdam): Meulmansweg 1-a (3441 AT) Woerden, tel. 0348-434455, fax 0348-423264
Meijjer, mr. M.: Joop Geesinkweg 999 (1096 AZ) Amsterdam, tel. 020-5616155, fax 020-5616877, e-mail meijjer@meijjer-advoc.nl
Milani, mw. mr. S.M. (Almere): Botter 1411 (8232 JP) postbus 2009 (8203 AA) Lelystad, tel. 0320-255080, fax 0320-255064
Mol, mr. T.W.M. de: Weesperstraat 394 (1018 DN) Amsterdam, tel. 020-4229184, fax 020-3301449, e-mail t.demol@legalmaster.nl
Molenaar, mr. B. (Rhenen): Lavendelplein 6 (3772 CM) postbus 105 (3770 AC) Barneveld, tel. 0342-444244, fax 0342-444340
Mourik, mr. drs. N.P. van: Coenhavenweg 2 (1013 BL) postbus 8074 (1005 AB) Amsterdam, tel. 020-5801242, fax 020-5801437
Nandoe, mw. mr. G.A. (Voorburg): Amaliastraat 3 (2514 JC) Den Haag, tel. 070-3624220, fax 070-3624426, e-mail nandoe@kdb-advocaten.nl
Nelemans, mr. C.F.J.M. (Amsterdam): Eugenie-Previnaireweg 17 (2151 BA) postbus 97 (2150 AB) Nieuw-Vennep, tel. 0252-626494, fax 0252-626762, e-mail info@gynadvocaten.nl
Nielen, mr. drs. P.C. van (Eindhoven): Dr. van Kleefstraat 25 (6212 JJ) postbus 2934 (6201 NA) Maastricht, tel. 043-3438080, fax 043-3435566, e-mail pvnien@muurmansadvocaten.nl
Orth, mr. B.W.G. (Utrecht): Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5825100, fax 020-5825150, e-mail borth@akd.nl
Robben, mw. mr. C.P.: Burg. de Villeneuveingel 45 (3055 AM) Rotterdam, e-mail c.p.robbe@hetnet.nl
Ruiter, mr. E.J. de (Amsterdam): Groenewoudseweg 1 (5621 BA) postbus 218 (5600 MD) Eindhoven, tel. 040-2784782, fax 040-2782885
Schimansky, mw. mr. dr. A.U.: Ruysdaelstraat 2 (7204 CD) Zutphen, tel. 0575-512285, fax 0575-516066, e-mail a.schimansky@planet.nl
Schouten-Hoek, mw. mr. I.B.J.A. (Maarssen): Mercury 160 (3769 KJ) postbus 108 (3769 ZI) Soesterberg, tel. 0346-353595, fax 0346-353970, e-mail info@schouten-hoek.nl
Sloun, mr. P.J.M. van: Vondelweg 246 (3031 PW) Rotterdam, tel. 010-4776487, fax 010-4768594
Smit, mr. H.J.: Scheepmakershaven 65 (3011 VD) postbus 21808 (3001 AV) Rotterdam, tel. 010-2810870, fax 010-4120084, e-mail hugo@smitsadvocatuur.nl
Smith, mr. R. (Heilig Landstichting): Wilhelminaplein 16 (3072 DE) postbus 50535 (3007 JA) Rotterdam, tel. 010-4100055, fax 010-4815172, e-mail info@herikverhulst.nl

Het Bureau van de Orde

ONDERWERP	TELEFOONNUMMER	E-MAILADRES
Voor		
• N.a.w. gegevens advocatuur	070 – 335 35 29	adres@advocatenorde.nl
• Centrale Controle Verordeningen	070 – 335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
• Landelijke financiële bijdrage	070 – 335 35 23	finorg@advocatenorde.nl
• Communicatie: Advocatenblad, Brochures, etc.	070 – 335 35 52	pr@advocatenorde.nl
• BalieNet certificaten	070 – 335 35 51	certificaat@advocatenorde.nl
Opleiding		
• Beroepsopleiding (BO) (09.00-12.00 uur) (vragen van stagiaires inzake BO)	070 – 335 35 55	opl@advocatenorde.nl
• Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO) (vragen van stagiaires inzake VSO en erkende opleidingsinstellingen)	070 – 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van erkende opleidingsinstellingen)	070 – 335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
• Permanente Opleiding (PO) (vragen van advocaten inzake PO-punten, inclusief ontheffing PO)	070-3353541/89	jz@advocatenorde.nl
• Vrijstellingen BO en VSO	070-3353541/89	jz@advocatenorde.nl
Alle overige vragen van advocaten	070 – 335 35 71/86	helpdesk@advocatenorde.nl

Snip, mr. R.J. (Haarlem): Haaksbergweg 27 (1101 BP) postbus 12359 (1100 AJ) Amsterdam (Z-O), tel. 020-5673990, fax 020-5673991, e-mail rjsnip@hrmadvocaten.nl

Steenhuis, mr. M.: Linnaeusparkweg 66 (1098 EG) Amsterdam, tel. 020-4686156, fax 020-4686157, e-mail michiel@steenhuis.biz

Stelgerwalt, mw. mr. C. (Rotterdam): Biltstraat 97 (3572 AL) postbus 13006 (3507 LA) Utrecht, tel. 030-2316631, fax 030-2319068, e-mail info@gvk-advocaten.nl

Stratum, mr. M. van (Amsterdam): Benoordenhoutseweg 23 (2596 BA) postbus 95371 (2509 CJ) Den Haag, tel. 070-3142450, fax 070-3142451, e-mail info@advocatenkantoorvanstratum.nl

Swennen, mw. mr. S.H.G. (Almelo): Enschedesestraat 123-125 (7551 EL) postbus 630 (7550 AP) Hengelo (O), tel. 074-2909199, fax 074-2916252, e-mail info@robersadvocaten.nl

Takx, mw. mr. J.A.E.: Weesperstraat 394 (1018 DN) Amsterdam, tel. 020-4229184, fax 020-3301449, e-mail j.takx@legalmaster.nl

Tesser, mw. mr. D. (Oosterhout): Kerkstraat 19 (5701 PL) postbus 422 (5700 AK) Helmond, tel. 0492-544435, fax 0492-527895

Ubbink, mr. A.M. (Zwolle): Buitenveldertselaan 106 (1081 AB) postbus 75810 (1070 AV) Amsterdam, tel. 020-7997190, fax 020-7997197, e-mail andre.ubbink@bootadvocaten.nl

Veenstra, mw. mr. L. (Nijmegen): Huissensestraat 55 (6833 HM) Arnhem, tel. 026-3229147, fax 026-3226899

Velde, mr. W. van de (Nijmegen): Herenstraat 97 (3911 JD) postbus 49 (3910 AA) Rhenen, tel. 0317-619022, fax 0317-617482, e-mail vandevelde@diepeveenadvocaten.nl

Velden, mw. mr. F.C.M. van der: Olympisch Stadion 38 (1076 DE) postbus 75573 (1070 AN) Amsterdam, tel. 020-3057230, fax 020-3057240

Verstraete, mw. mr. C.M.M.: Singel 190-hs (1016 AA) Amsterdam, tel. 020-6273795, fax 020-6273955

Vroe, mr. L.J. de: Frederiksplein 1 (1017 XK) postbus 20550 (1001 NN) Amsterdam, tel. 020-5210697, fax 020-5210699, e-mail b.devroe@vestius.com

Vrugt, mw. mr. L. van de: Lusthofstraat 74-b (3061 WH) Rotterdam, tel. 010-8486871, fax 010-8486872, e-mail lvdrugt@vedeve.com

Weijer, mw. mr. E. (Culemborg): Leidserij 23 (3454 PZ) postbus 98 (3454 ZH) De Meern, tel. 030-6691200, fax 030-6691209, e-mail stuiver@advocaatambtenarenrecht.nl

Weijer, mw. mr. S.M. van de: Fred. Roeskestraat 123 (1076 EE) postbus 75220 (1070 AE) Amsterdam, tel. 020-3058752, fax 020-3058751, e-mail svandeweijer@jacobslegal.nl

NIEUW KANTOOR/ASSOCIATIE

Blaisse (mrs. H.J. Blaisse, J.F. Garvelink en F.C.M. van der Velden) Olympisch Stadion 38 (1076 DE) postbus 75573 (1070 AN) Amsterdam, tel. 020-3057230, fax 020-3057240

Boot Franken advocaten (mrs. S.W. Boot en J.C.G. Franken): Veerhaven 7 (3016 CJ) postbus 23336 (3001 KH) Rotterdam, tel. 010-4367745, fax 010-4364076, e-mail info@bootfranken.nl

Clarenbeek Groenendijk Advocaten en Echtscheidingsbemiddeling (mrs. M.S. Clarenbeek en I.A. Groenendijk) Noordvliet 10 (3142 CM) Maassluis

Dassen & Drykoningen Advocaten (mrs. J.G.M. Dassen en B.M.E. Drykoningen) Vleutenseweg 250 (3532 HR) postbus 8201 (3503 RE) Utrecht, tel. 030-2900633, fax 030-2900839

LegalMaster Advocaten B.V. (mrs. A.S. van der Laken, J.A.E. Takx en T.W.M. de Mol) Weesperstraat 394 (1018 DN) Amsterdam, tel. 020-4229184, fax 020-3301449, e-mail info@legalmaster.nl

MEDEVESTIGING

Diepeveen Van Schaik & Partners (mrs. J.P.J. Botterblom en B. Molenaar) Lavendelplein 6 (3773 CM) postbus 105 (3770 AC) Barneveld, tel. 0342-444244, fax 0342-444340

NAAMSWIJZIGING

Driesse & Cilissen te Geldrop thans: **Cilissen Advocatuur Echtscheidingsbemiddeling** Homveld Heuzeveldt Van Roosmalen Advocaten te Emmen thans: **Homveld Van Roosmalen Advocaten** Verheijden Huntjes Advocaten te Rotterdam thans: **Leeman Verheijden Huntjes Advocaten**

Van Leeuwen Advocaten ten Goes thans: **Van Leeuwen & De Waard Advocaten** Veld, mw. mr. R.J. in 't te Amsterdam thans: **Velzen-in 't Veld, mw. mr. R.J. van**

BEZOEKADRES/POSTBUS/TEL./FAX/E-MAIL

Cilissen Advocatuur Echtscheidingsbemiddeling te Geldrop: e-mail info@cilissenadvocatuur.nl

Krol-Wisse, mw. mr. T.M. te Haarlem: Rijksstraatweg 21 (2023 HA) Haarlem

Lammers Advocaten te Vroomshoop: postbus 180 (7600 AD) Almelo, tel. 0546-452038

Leeman Verheijden Huntjes Advocaten te Rotterdam: e-mail info@lvh-advocaten.nl

Pentajura Advocaten te Amsterdam: Keizersgracht 174 (1016 DW) Amsterdam, e-mail pi@pentajura.nl

Vestius Advocaten B.V. te Amsterdam: Frederiksplein 1 (1017 XK) postbus 20550 (1001 NN) Amsterdam

Advocatenkantoor Freeman te Amsterdam (Z-O): Piet Heinkade 55 16th floor (1019 GM) postbus 254 (1000 AG) Amsterdam, e-mail henkvreeman@vreeman.nl

Wout van Veen Advocaten te Utrecht: 2^e Daalsedijk 8 gebouw W (3551 EJ) postbus 10136 (3505 AB) Utrecht, e-mail kantoor@woutvanveenadvocaten.nl

Disciplinaire beslissingen

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het Advocatenblad zijn gepubliceerd zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

HERSTEL KENNELIJKE FOUT TEGENPARTIJ

*Raad van Discipline Arnhem, 26 april 2004
(mrs. Vergunst, Van Halder, Knippe, Langelier en Van de Loo)*

Voorop staat dat een advocaat zelfstandig, dus onafhankelijk van het standpunt van zijn cliënt, dient te bepalen of het geboden is mee te werken aan herstel van een kennelijke fout of vergissing van de wederpartij of de rechter. Hij dient daarbij oog te hebben voor het algemeen belang dat met zich brengt dat een procedure voor de rechter op behoorlijke, faire en doelmatige wijze verloopt. Hij zal dat algemeen belang dienen af te wegen tegen het belang van de cliënt bij handhaving van de louter als gevolg van een vergissing ontstane toestand.

- *Advocatenwet artikel 46 (3.4 Jegens tegenpartij in acht te nemen zorg)*
- *Gedragsregels 17 en 19*

Feiten

Klager treedt op als advocaat voor A en mr. X voor B.

Als gevolg van een fout van de rechtbank wordt A op eis van B bij verstek veroordeeld: klager had zich weliswaar schriftelijk gesteld voor A en om uitstel verzocht, maar die brief werd door de rechtbank niet op de juiste wijze behandeld.

Mr. X laat het verstekvonnis d.d. 12 juli 2002 aan A betekenen. Klager verzoekt daarop aan mr. X om bericht of hij de executie van het vonnis voortzet dan wel aanhoudt in afwachting van een eventuele verzetprocedure, zodat klager kan beslissen om al dan niet een executie-kortgeding te entameren.

Bij brief van 15 juli 2002 laat mr. X weten dat B bereid is de executie op te schorten in afwachting van een verzetprocedure. Na ontvangst van de verzetdagvaarding zal dan worden bekeken of de executie in afwachting van de uitkomst van de verzetprocedure gestaakt zal blijven dan wel voortgezet zal worden.

Op 17 juli 2002 stuurt klager een concept-verzetdagvaarding aan mr. X met verzoek om te laten weten of deze de executie vrijwillig staakt dan wel dat een executie-kortgeding moet worden begonnen.

Nadat de verzetdagvaarding aan B is betekend zet mr. X bij brief van 17 september 2002 gemotiveerd aan klager uiteen dat – en waarom – zijn cliënt alleen tot opschorting van de executie bereid is wanneer A uiterlijk op 24 september 2002 een bankgarantie stelt.

Omdat mr. X niet meer van klager verneemt geeft hij aan de deurwaarder opdracht om de executie te vervolgen. Klager licht bij brief d.d. 14 oktober 2002 aan de deurwaarder toe op grond waarvan hij van mening is dat een executie-kortgeding vrij eenvoudig door zijn cliënt zal kunnen worden gewonnen en hij vraagt de deurwaarder om de verhinderdata van mr. X op te geven indien deze meent de executie toch te moeten voortzetten.

Bij brief van 1 november 2002 laat mr. X aan klager weten dat hij de executie inderdaad wil doorzetten en dat hij klagers mening niet deelt dat hij daarmee misbruik zou maken van zijn executiebevoegdheid. Verder doet mr. X in die brief opgave van zijn verhinderdata.

Op 14 november 2002 wendt klager zich schriftelijk tot de deken met een klacht over mr. X. Hij maakt geen executie-kortgeding aanhangig en concludeert ook niet – ter zitting van 13 december 2002 waar hij peremptoir staat – voor repliek in oppositie. Mr. X laat in januari 2003 daadwerkelijk executie maatregelen treffen. In november 2003 wordt door A volledig aan het verstekvonnis voldaan.

Klacht

Mr. X heeft de executie voortgezet ondanks verzoeken om deze aan te houden en de uitkomsten van een verzetprocedure af te wachten.

Verweer

Mr. X voert aan dat zijn cliënt aandrang op executie omdat hij insolventie van A vreesde. Toch is hij zeer terughoudend te werk gegaan en heeft hij klager de keus gelaten om hetzij een bankgarantie te stellen hetzij in een door klager zelf voorgesteld executie-kortgeding door de rechter over de tenuitvoerlegging te laten beslissen. Klager heeft echter noch het één noch het ander gedaan.

Overwegingen van de raad

Voorop staat dat een advocaat zelfstandig, dus onafhankelijk van het standpunt van zijn cliënt, dient te bepalen of het geboden is mee te werken aan herstel van een kennelijke fout of vergissing van de wederpartij of de rechtbank. Hij dient daarbij oog te hebben voor het algemeen belang dat met zich brengt dat een procedure voor de rechter op behoorlijke, faire en doelmatige wijze verloopt. Hij zal dat algemeen belang dienen af te wegen tegen het belang van de cliënt bij handhaving van de louter als gevolg van een vergissing ontstane toestand.

De raad is van oordeel dat mr. X, gelet op de belangen in dezen, voldoende zorgvuldig te werk is gegaan door klager alle gelegenheid te bieden om gestalte te geven aan het beginsel van wederhoor door middel van het uitbrengen van een verzetdagvaarding en op basis van een inhoudelijke beoordeling daarvan zijn positie nader te bepalen. Het is klager zelf geweest die als eerste de mogelijkheid van een executie-kortgeding heeft geopperd. Mr. X heeft toen oog getoond voor doel-

matigheid door voor te stellen dat A, ter voorkoming van zo'n kort geding, een bankgarantie zou stellen. Klager heeft daarop in het geheel niet gereageerd, noch in accorderende zin noch door het aanhangig maken van een kort geding. Onder die omstandigheden kan klager mr. X niet verwijten dat mr. X, toen klager ook niet voor repliek concludeerde, zijn terughoudende opstelling liet varen en – in januari 2003 – daadwerkelijk tot executie overging, temeer niet daar zijn cliënt inmiddels signalen over mogelijke insolventie bereikt hadden.

Volgt

Ongegrondverklaring.

OPTREDEN TEGEN VROEGERE CLIËNT

Hof van Discipline, 7 mei 2004, nr. 3854

(mrs. Fransen, De Groot-van Dijken, Balkema, Minderhout en Swaab)

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 19 mei 2003

(mrs. Verhoeven, Gilhuis, Van Hilten-Kostense, Meijer en Verhulst)

Behoudens bijzondere omstandigheden staat het een advocaat niet vrij om tegen een vroegere cliënt op te treden in een zaak die verband houdt met de eerdere zaken waarin de advocaat (mede) voor die cliënt is opgetreden.

- *Advocatenwet artikel 46, 48 lid 7, 55 lid 1 (2.4.2 Tegenstrijdige belangen van Verschillende cliënten; 6 Tuchtprocesrecht)*
- *Gedragsregel 7*

Feiten

In november 1999 is tussen A en klager (optredend voor zich en nader te noemen meester, te weten B N.V.) een optieovereenkomst gesloten inzake de koop door klager van de door A gehouden aandelen in een vennootschap die indirect eigenares was van een onroerend goed. Op 22 september 2000 is tussen B N.V. en een vennootschap van klager (C) een samenwerkingsovereenkomst gesloten inzake de ontwikkeling en projectrealisatie door C in opdracht van B N.V. van de locatie van voormeld onroerend goed. In de overeenkomst is bepaald dat B N.V. als investeerder optreedt; dat C voor de ontwikkeling van de plannen een fee ontvangt van B N.V. ter grootte van een bepaald percentage van de stichtingskosten van het project alsmede een aanbrengfee ter grootte van een bepaald percentage van de transactiewaarde van de optieovereenkomst; en voorts dat C van het netto positieve resultaat van de ontwikkeling eenderde toekomt, terwijl een eventueel nadelig saldo voor rekening van B N.V. zal komen. Op dezelfde dag heeft klager in opdracht van B N.V. de koopoptie ingeroepen en voorts zijn rechten uit die overeenkomst aan B N.V. overgedragen. Onzeker is of hiervan aan A mededeling is gedaan. Over de nakoming door A van de koopovereenkomst is onenigheid ontstaan. Naar aanleiding daarvan werd op 7 maart 2001 afgesproken dat op 23 maart 2001 een bespreking zou plaatsvinden tussen A, B N.V. en klager. Op 20 maart 2001 heeft mr. X namens B N.V. en klager conservatoire beslagen gelegd ten laste van A en zijn beide vennootschappen. Kort na de aanvang van de

bespreking op 23 maart 2001 hebben A, B N.V. en mr. X zich verwijderd. Tijdens de daaropvolgende onderhandelingen is tussen B N.V. en A een principeakkoord bereikt ter beëindiging van de koopovereenkomst. Mr. X is bij de onderhandelingen opgetreden voor B N.V., niet voor klager. Afgesproken werd dat B N.V. niet gebonden zou zijn, omdat zij eerst nog met klager intern wilde spreken. B N.V. heeft klager een aantal dagen de gelegenheid gegeven om met oplossingen dan wel alternatieven te komen. Klager heeft daarvan geen gebruikge maakt. Mr. X heeft namens B N.V. bij faxbrief van 30 maart 2001 de ontbinding van de samenwerkingsovereenkomst tussen klager en B N.V. ingeroepen.

De klacht

Klager verwijt mr. X:

- a. dat hij – hoewel hij mede als advocaat van klager optrad – geen rekening met de belangen van klager heeft gehouden bij het bereiken van de minnelijke regeling, waardoor zijn sterke onderhandelingspositie onvoldoende is uitgebaat en dat hij daardoor schade lijdt;
- b. dat hij nog steeds als advocaat voor B N.V. optreedt in het geschil tussen klager en B N.V.

Overwegingen van de raad

In het algemeen geldt dat een advocaat geen tegenstrijdige belangen mag behartigen en ook overigens ervoor moet waken dat zich geen belangenconflicten kunnen voordoen. De raad ziet aanleiding om beide klachtonderdelen gezamenlijk te beoordelen. De raad is van oordeel dat mr. X niet van aanvang af duidelijk genoeg is geweest over zijn positie jegens klager. De raad is van oordeel dat mr. X – reeds voordat het beslagrequest zou worden ingediend – aan klager ondubbelzinnig duidelijk had moeten maken, dat hij uitsluitend voor B N.V. op zou treden. Door dit niet te doen, terwijl hij na een gesprek met klager mede namens klager het beslagrequest indiende, heeft mr. X naar het oordeel van de raad tenminste de schijn gewekt dat hij naast B N.V. ook voor klager optrad. Deze schijn wordt bevestigd door het feit dat mr. X aan klager de helft van de griffierechten en deurwaarderskosten van het beslagrequest in rekening heeft gebracht. Dit zo zijnde is de raad voorts van oordeel dat mr. X, op het moment dat de belangen van klager en B N.V. uiteen zijn gaan lopen, terug had dienen te treden in plaats van uitsluitend voor B N.V. op te gaan treden. Nu mr. X verzuimd heeft dit te doen, heeft hij niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt. Gezien het voorgaande is de klacht gegrond.

Volgt

Verklaart de klachtonderdelen a ongegrond en b gegrond en legt mr. X terzake de maatregel van enkele waarschuwing op.

Grievens

Tegen de beslissing van de raad voert klager de volgende grieven aan:

- I. Ten onrechte heeft de raad onderdeel a niet beoordeeld.
- II. Ten onrechte heeft de raad onderdeel a ongegrond verklaard.

- III. Ten onrechte heeft de raad bij de beoordeling van onderdeel b geen antwoord gegeven op de vraag of verweerder al dan niet namens klager is opgetreden.
- IV. Ten onrechte heeft de raad niet ambtshalve met redenen omkleed uitgesproken dat mr. X jegens klager niet de zorgvuldigheid heeft betracht die een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.
- V. Ten onrechte heeft de raad slechts de maatregel van enkele waarschuwing aan mr. X opgelegd.

De grieven van mr. X luiden:

1. Ten onrechte heeft de raad overwogen dat mr. X reeds voordat het beslagrequest zou worden ingediend aan klager ondubbelzinnig duidelijk had moeten maken dat hij uitsluitend voor B N.V. zou optreden.
2. Ten onrechte heeft de raad overwogen dat mr. X had moeten terugtreden op het moment dat de belangen van klager en B N.V. uiteen zijn gaan lopen, in plaats van uitsluitend voor B N.V. te gaan optreden.

Overwegingen van het hof

Ten aanzien van de grieven van klager:

Art. 56 lid 1, aanhef en onder a van de Advocatenwet brengt mee dat een klager alleen hoger beroep kan instellen tegen een beslissing van de raad voorzover daarbij de klacht ongegrond is verklaard. Daarom is klager niet-ontvankelijk in zijn grieven III en V, omdat deze het door de raad gegrond verklaarde onderdeel b betreffen. Overigens zal het hof hierna nog terugkomen op het bezwaar dat klager in zijn grief III aan de orde stelt.

Een klager kan alleen hoger beroep instellen ter zake van een verzoek als bedoeld in art. 48 lid 7 van de Advocatenwet als bij de beslissing van de raad waarvan wordt geappelleerd, een zodanig door hem gedaan verzoek is afgewezen of niet behandeld hoewel de raad de klacht, of het gedeelte ervan waarop het verzoek betrekking heeft, gegrond heeft verklaard. Het gaat hier om een verzoek aan de raad om met redenen omkleed uit te spreken dat de betrokken advocaat jegens zijn klagende (ex-)cliënt niet de zorgvuldigheid heeft betracht die een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt. Klager nu heeft niet een dergelijk verzoek aan de raad gedaan en een zodanig verzoek is ook niet impliciet in zijn klacht te lezen, zodat hij in zijn grief IV evenmin kan worden ontvangen.

Grief I van klager treft geen doel. De raad heeft in zijn dictum klachtonderdeel a ongegrond verklaard. Een expliciete motivering voor die beslissing ontbreekt. Aangenomen moet echter worden dat de raad zijn beslissing heeft doen berusten op de vaststelling dat mr. X uitsluitend voor B N.V. is opgetreden toen hij op 23 maart 2001 het principeakkoord met A sloot, en dat daarom een wezenlijk element van het klachtonderdeel feitelijke grondslag miste.

Ten aanzien van grief II overweegt het hof het volgende. In hoger beroep is niet meer in discussie dat mr. X in de beslagzaak tegen A niet alleen voor B N.V., maar ook voor klager is opgetreden. Klager stelt dat hem op 23 maart 2001 eerst na terugkomst van A, B N.V. en mr. X is gebleken dat B N.V. en A geheel buiten hem om tot beëindiging van de

koopovereenkomst hadden besloten en dat mr. X bij de onderhandelingen daarover alleen voor B N.V. was opgetreden. Volgens mr. X echter heeft hij voor de aanvang van de bespreking uitdrukkelijk aan klager medegedeeld dat hij niet langer voor deze zou optreden. Wat daarvan zij, ook indien de lezing van verweerder de juiste zou zijn, valt hem te verwijten dat hij de relatie met klager – voor wie hij drie dagen tevoren nog als advocaat was opgetreden – niet zorgvuldig heeft beëindigd door klager plotseling, zonder te proberen voor hem enig uitstel te krijgen zodat hij een eigen raadsman kon benaderen, mee te delen dat hij vanaf datzelfde moment niet meer voor hem optrad. Die onverhoedse beëindiging van de relatie heeft ertoe geleid dat bij het vervolgens treffen van een schikking, onvoldoende rekening is gehouden met de belangen van klager. Aldus slaagt grief II van klager in zoverre en dient klachtonderdeel a alsnog in zoverre gegrond te worden verklaard. In verband daarmee acht het hof het passend om aan mr. X de maatregel van enkele waarschuwing op te leggen. Of klager een sterke onderhandelingspositie bezat, die door de gang van zaken onvoldoende is uitgebaat, staat niet aan de tuchtrechter ter beoordeling.

Ten aanzien van de tweede grief van mr. X overweegt het hof als volgt.

Na 23 maart 2001 zijn de geschillen verhevigd. Klager wenste de integrale uitvoering van de koopovereenkomst en van de samenwerkingsovereenkomst. B N.V. daarentegen zag definitief af van de mogelijkheid de aandelen te kopen en riep jegens klager buitengerechtelijk de ontbinding van de samenwerkingsovereenkomst in. Over en weer verweten zij elkaar wanprestatie onder de samenwerkingsovereenkomst. Klager verlangde dat mr. X zich in die discussie als advocaat van B N.V. zou terugtrekken. Mr. X bleef echter voor B N.V. optreden, ook toen klager tegen laatstgenoemde een vordering instelde onder de samenwerkingsovereenkomst. Hierover klaagt onderdeel b.

Het hof stelt voorop dat het een advocaat in het algemeen niet vrij staat om tegen een vroegere cliënt op te treden in een zaak die verband houdt met de eerdere zaak waarin hij (mede) voor die cliënt is opgetreden. Daarmee kan immers (tenminste) de indruk worden gewekt – welke indruk de advocaat dient te vermijden – dat hij in de latere zaak tegen de vroegere cliënt gebruikmaakt of zal kunnen maken van gegevens die deze in de eerdere zaak aan de advocaat heeft verstrekt. Bijzondere omstandigheden kunnen echter afwijking van deze regel rechtvaardigen. De onderhavige situatie kenmerkt zich door de volgende omstandigheden:

- a. mr. X was reeds de vaste advocaat van B N.V.; klager wist dat ook;
- b. klager heeft op 15 maart 2001 de bespreking met mr. X op verzoek van B N.V. in zijn eentje gevoerd, omdat laatstgenoemde op het laatste moment verhinderd was aan de bespreking deel te nemen; de bespreking had enkel tot doel om aan mr. X de informatie te verschaffen die deze nodig had om een tegen A als partij bij de koopovereenkomst, gericht beslagrequest op te stellen en te doen indienen;
- c. klager heeft toen alleen gegevens verstrekt die al aan B N.V. bekend waren of door deze zelf konden worden verkregen (de beide overeenkomsten, de concept-balansen van de beide vennootschappen van A en een opgave van de vermogensbestanddelen van A die voor

beslaglegging in aanmerking kwamen); andere gegevens die later tegen hem gebruikt zouden kunnen worden heeft klager toen niet verstrekt;

- d. aannemelijk is dat mr. X klager als medeverzoeker in het beslagrequest heeft vermeld omdat de koopovereenkomst formeel nog niet op diens naam stond; klager wordt immers in het request in geen andere kwaliteit vermeld dan als degene die ‘voor zich en na te noemen mr. – in deze mede – verzoekster (B N.V.) –’ de aandelen had gekocht; van de samenwerkingsovereenkomst wordt in het request niet gerept; onaannemelijk is daarom de stelling van klager dat mr. X het request in opdracht van het samenwerkingsverband van klager en B N.V. heeft opgesteld;
- e. mr. X en klager hadden elkaar nog niet eerder ontmoet en het volgende contact heeft pas weer op 23 maart 2001 plaatsgevonden, vlak voor de onderhandelingen van mr. X namens B N.V. met A. Onder deze omstandigheden stond het mr. X vrij om in de geschillen die na die onderhandelingen tussen klager en B N.V. zijn gerezen voor B N.V. te blijven optreden. Daarom slaagt de tweede grief van mr. X en moet klachtonderdeel b alsnog ongegrond worden verklaard. Mr. X heeft bij zijn eerste grief geen belang meer nu is geoordeeld dat klachtonderdeel b ongegrond is.

Volgt

- vernietigt de beslissing van de raad, en opnieuw recht doende;
- verklaart klachtonderdeel a alsnog gegrond;
- legt aan mr. X terzake op de maatregel van enkele waarschuwing;
- verklaart klachtonderdeel b alsnog ongegrond. ●

(advertentie)

Een (digitaal) kantoorhandboek maken een tijdrovende en dure klus?

Nu niet meer! Met onze vernieuwde kantoorevaluatie stelt u of uw secretaresse via internet snel een digitaal handboekje samen. Vele modellen/checklist maken het makkelijk. Voor slechts € 60,- (ex BTW) per jaar.

Bent u geïnteresseerd?

Kijk op www.skir.nl en kies voor producten.

SKiR

Steunpunt
Kwaliteitsorgani*ci*tiatieven
Rechtsbijstand

(gevorderd) stagiaire

ondernemingsrecht / arbeidsrecht

(met karakter)

Okkerse & Schop Advocaten opereert met een team van 16 advocaten en 20 medewerkers vanuit vestigingen in Lelystad en Almere. Het kantoor is succesvol actief in de ondernemings-gerichte praktijk met interessante cliënten en volop kansen voor professionals die op zoek zijn naar een uitdaging. Ons kantoor is in beweging. Geen dag is hetzelfde bij Okkerse en Schop Advocaten. Je participeert in de secties ondernemingsrecht en arbeidsrecht. Door het brede scala aan cliënten vinden we je

persoonlijkheid belangrijker dan je status: wees jezelf! Wij bieden boeiende zaken, goede arbeidsvoorwaarden, daar waar nodig een gedegen opleiding op genoemde rechtsgebieden en een gezonde balans tussen werk en vrije tijd. Je zult werkzaam zijn op en vanuit ons kantoor in Almere. Interesse? Bel voor meer informatie met Cees Okkerse, telefoon 036-5346220 of bezoek onze website. Je schriftelijke sollicitatie met C.V. kun je per post of e-mail richten aan mw. G.A.M. Meijer, bureaumanager.

Okkerse & Schop
A D V O C A T E N